

Slovenski 6 čebelar

YU-ISSN-0350-46907
Letnik XCV – Leto 1993

LETO 1873 – PRİČETEK PERIODIČNEGA ČEBELARSKEGA TISKA NA SLOVENSKEM

Slovenski čebelar

Št. 6. 1. junij letnik 95

VSEBINA

Janez Mihelič: Nekaj najpomembnejših ugotovitev in sklepov delegatov na 42. redni skupščini ZČDS	161
Pavle Zdešar: Čebelarjeva opravila junija	167

BOLEZNI ČEBEL

Mateja Leskovar (pr.): Ugotavljanje klic hude gnilobe v medu v Avstriji	170
Barbara Strmole: Pregled zimskih mrtvic v laboratoriju za diagnostiko čebeljih mrtvic v Kopru	172
Aleš Gregorc: Zatiranje hude gnilobe čebelarje zalege	173

IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

Janez Firm: Pomen navzočnosti čebelarjev v krajevnih medijih in organih	175
Janko Božič: Pozdrav iz Louisiane	176
Marko Mihevc: Zaščita okolja in čebel – plamensko zatiranje plevela	178

NAŠI ZNANI ČEBELARJI

Ivan Skrt: Od roja v gozdu do pravega čebelarja	178
---	-----

NEKOČ SO PISALI

Franc Guna: Naši uljnaki	179
--------------------------------	-----

IZ TUJE LITERATURE

Maja Leskovar: Samo novih idej potrebujemo	180
Stane Sajevec: Graditev satja in številčnost čebel-delavk z matico in brez matice Ukrep za izrabo zmogljivosti čebeljih družin	181
	182

TEHNOLOGIJA ČEBELARJENJA

Pavel Zaletel: Pridobivanje zadelavine	182
Marjeta Sušnik: Sladkorno testo – pogače z encimom invertaze	184

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

Jože Rihar: Polhograjski Dolomiti in njihovi čebelarji (kronika III)	185
ZČDS: Obvestilo prevažalcem	187
Karel Peček: V Murski Soboti smo pripravili sestanek o izrabi akacijeve paše	178
ČD Litija: Načrti in težave ČD Litija	188

OSMRTNICE MALI OGLASI

Slika na naslovn strani:

Čebelar Lado Šušteršič iz Medvod uživa ob pogledu na svoje ljubljenske in eno od prikolic, ki jih je izdelal sam. Foto: J. Mihelič

CONTENTS

J. Mihelič: The 42 th regular annual assembly of Slovene Association of Beekeeping Societies	161
P. Zdešar: Beekeepers occupations in June	167

BEE DISEASES

M. Leskovar: Ascertainment of Bacillus larvae in austrian honys	170
B. Strmole: Exemination of winter bees in the laboratory for bee disease diagnostic in Koper	172
A. Gregorc: Extirpation of american foul brood diseases	173

OUR BEEKEEPERS EXPERIENCES

J. Firm: Important of presents the beekeepers themas in a local newspapers	175
J. Božič: Greetings from Louisiana	176
M. Mihevc: Protection of bees and countryside	178

OUR WELL KNOWN BEEKEEPERS

I. Skrt: Our well known beekeeper Jože Iskra	178
--	-----

ONCE APON A TIME

F. Guna: Our old beehouses	179
----------------------------------	-----

FROM THE STRANGE NEWSPAPERS

M. Leskovar: We neds only a new aideas	180
S. Sajevec: Building a combs and number of bees with and wihout of bee quens	181
Important for bether effects of bee colonis	182

BEEKEEPERS TECHNOLOGY

P. Zdešar: How we mast produced a propolis	182
M. Sušnik: Use of enzim invertaza in beekeeping	184

FROM THE SOCIETY LIFE

J. Rihar: Dolomits in Polhov gradec and the beekeepers from this region	185
K. Peček: Conference about acacia pasture in Murska Sobota	187
ČD Litija: Work of beekeeping society in Litija	188

OBITUARIES SMALL ADVERTISEMENTS

NEKAJ NAJPOMEMBNEJŠIH UGOTOVITEV IN SKLEPOV DELEGATOV NA 42. REDNI LETNI SKUPŠČINI ZVEZE ČEBELARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

prof. JANEZ MIHELIČ

Redna letna skupščina Zveze čebelar-
skih društev Slovenije je bila 17. aprila
1993 v Ljubljani. Skupščine se je od 63
vabljenih udeležilo 43 delegatov, to je 70
odstotkov vseh vabljenih, zato je skupščina
v skladu s pravili Zveze lahko začela svoje
delo.

Najprej je vse navzoče goste in delegate
pozdravil in jim zaželel uspešno delo pred-
sednik ZČDS inž. Marjan Skok. Med gosti
je še posebej pozdravil predstavnika Kme-
tijskega inštituta Slovenije dr. Janeza Po-
klukarja, predstavnika Medexa g. Iztoka
Skoka, predstavnico veterinarjev svetoval-
cev za čebelarstvo dr. vet. med. Miro
Jenko-Rogelj, dr. Jurija Senegačnika in
vse navzoče odlikovance.

Zatem je predlagal kandidate za organe
skupščine (ta jih je tudi potrdila), in sicer
za predsednika Ivana Hriberška, za člana
pa Venčeta Tinto in Antona Rozmana.
Zatem so soglasno sprejeli dnevni red
skupščine. Predsedujoči je predsednika
Zveze inž. Marjana Skoka zaprosil, naj
podeli odličja in nagrade, predsednika ko-
misije za odlikovanja Ivana Gradiča iz Rib-

nice pa, naj prebere imena odlikovancev in
obrazložitve. Letos sta se odlikovancem z
odličji Anton Janša prve stopnje pridružila
še dva nagrajenci z nagrado za življenjsko
delo Petra Pavla Glavarja, zato je bilo
podeljevanje odličij in nagrad še slovesnej-
še.

Zlata odličja Anton Janša prve stopnje je
predsednik ZČDS izročil: Mirku Barbiču iz
ČD Tolmin, Štefanu Gojznikarju iz ČD Ta-
bor, Ignacu Habru iz ČD Malečnik, Jožetu
Holcu iz ČD Ptuj, Maksu Hudopisku iz ČD
Prevalje, Ivanu Jamniku iz ČD Slovenj
Gradec, Viktorju Kreku z ministrstva za

*Podelitev odličja A.J. Antonu Remsu iz ČD Ljub-
ljana Bežigrad.*

kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije, Edvardu Pandevu iz ČD Mežica, Marku Podovšovniku iz ČD Žerjav, Ladislavu Požesu iz ČD Trebnje, Antonu Remsu iz ČD Ljubljana-Bežigrad in Ivanu Rotarju iz ČD »Dolomiti« Polhov Gradec.

Posebna priznanja za življenjsko strokovno delo na področju čebelarstva pa sta prejela dva naša znana čebelarja, pisca, predavatelja, inovatorja, svetovalca in navduševalca za našo čebelo ter koristnost in lepoto čebelarjenja, IVAN KRAJNC iz Marezig in prof. EDI SENEGAČNIK iz Ljubljane. Oba letos slavita tudi osemdesetletnico življenja, zato jima je predsednik Skok ob izročitvi nagrade čestital tudi za visoki življenjski jubilej in se jima zahvalil za njun velik prispevek pri napredku in razvoju slovenskega čebelarstva.

Predsednik inž. Marjan Skok je zatem poročal o delovanju Zveze v minulem letu. Ker so delegati v gradivu za skupščino že prejeli pisno poročilo o delu, se je predsednik Skok v svojem poročilu omejil le na nekatera najbolj žgoča vprašanja, in to predvsem na tista, ki najbolj žulijo večje čebelarje. Ti namreč veliko bolj čutijo krizo v čebelarstvu kakor mali čebelarji, čeprav so ti v večini.

Na začetku je omenil, da je začetek čebelarstva organiziranosti na Slovenskem pravzaprav že leto 1873, ko so v Ljubljani ustanovili dvojezično Čebelarstvo društvo za umno čebelarstvo, pristojno za skoraj celotno območje sedanje Slovenije. Poudaril je, da smo slovenski čebelarji nekoliko

Ivanu Krajncu iz Marezig je izročil nagrado P.P. Glavarja predsednik ZČDS Marjan Skok.

nepravični do te obletnice, saj praznujemo začetek izhajanja »Slovenskega čebelarja« (izhajati je začel leta 1898), na »Slovensko čebelo« (izhajati je začela že leta 1873) pa pozabljamo. Hkrati se lahko pohvalimo, da smo Slovenci dobili prvo čebelarstvo revijo med južnimi Slovani. Čebelarstvo organizacija se bo morala končno odločiti o pravi letnici ustanovitve slovenske čebelarstvo organizacije. Opozoril je tudi na probleme, ki zdaj tarejo slovenske čebelarje, Zveza pa jih skuša reševati po svojih močeh – predvsem na zelo slabo prodajo čebeljih pridelkov, skrčenje pasišč zaradi zapore meje, bolezni čebel, zlasti poapnele zalege, visoke takse za prevoze čebel in dajatve za prevozne čebelnjake, obdavčitve čebelarstva, neprimeren starostni sestav čebelarjev in še na precej drugih problemov, zaradi katerih čebelarstvo ni v enakopravnem položaju z drugimi vejami kmetijstva. Kljub temu da se poklicni čebelarji profesionalno ukvarjajo s to dejavnostjo, na primer

Prejemnik nagrade P.P. Glavarja prof. Edi Senegačnik iz Ljubljane pred njegovim prevoznim čebelnjakom. Foto: J. Mihelič

ne morejo dobiti statusa kmeta. To je že skoraj smešno, predvsem pa zelo destimulativno za razvoj poklicnega čebelarstva. Omenil je tudi problem čebelarške zadruge, ki bi jo morali po njegovem mnenju, ustanoviti sami velečebelarji. Naštel je tudi področja, na katerih je v minulem letu Zveza uspela nekoliko izboljšati razmere. Izdali smo čebelarški koledar, ki so ga čebelarji prejeli brezplačno, izboljšali in »polepšali« smo Slovenskega čebelarja, kljub težavam veterinarji svetovalci že dosegajo uspehe, uveljavlja se zaščitna znamka medu, dosegli smo omejitve uvoza medu na dvesto ton, skupaj s Kmetijskim inštitutom Slovenije znova usposabljam o in širimo službo za opazovanje in napovedovanje medenja, društvom skušamo pomagati pri vzpostavljanju pašnega reda na pasiščih, tudi število članov je približno enako, kot je bilo lani – to je 6320. Izdali smo tudi poseben letak za reklamiranje medu. Žal se ni še nič premaknilo pri ČIC. Kot je znano, smo ga skušali oddati v najem, vendar doslej še nismo našli najemnika. Izdali smo tudi samolepilne nalepke za kozarce z medom in po konkurenčni ceni priskrbeli kozarce za med. Velik napredek pa je tudi nov avtomatski odzivnik, na katerem bodo čebelarji lahko kadar koli dobili informacije o medenju na štiridesetih opazovalnih postajah na območju Slovenije in tudi enotedenske napovedi medenja. V ta namen smo zaposlili našega znanega čebelarja in dobrega praktika na področju čebeljih paš g. Pavleta Zdešarja. Denarna sredstva bo prispevalo ministrstvo za kmetijstvo, delo pa bo potekalo pod strokovnim vodstvom dr. Janeza Poklukarja s Kmetijskega inštituta Slovenije.

Ob koncu je predsednik izrazil upanje, da bodo čebelarji med seboj sodelovali in se razumeli. Le tako bomo namreč lahko dosegli boljše razmere v čebelarstvu.

Sledila je dokaj polemična razprava nekaterih delegatov. Pokazalo se je, da je v veliki krizi zlasti poklicno čebelarstvo, torej veliki in večji čebelarji. Njihovo poslovanje je ogroženo, zato nekateri že zmanjšujejo število panjev. V to so prisiljeni, ker čebeljih pridelkov ne morejo prodati ali pa so cene zanje tako nizke, da ne pokrivajo več stro-

škov. Večine problemov velikih čebelarjev ljubiteljski čebelarji ne občutijo, kar je povsem razumljivo. Veliki in večji čebelarji očitajo vodstvu Zveze čebelarških društev Slovenije, da ni skoraj ničesar storilo za reševanje njihovih problemov. Po njihovem mnenju so to zlasti pomoč pri prodaji čebeljih pridelkov, zaščita pred cenenim uvozom, reklamiranje čebeljih pridelkov, sprejem čebelarške zakonodaje oziroma čebelarškega zakona, ki bo ščitil čebelarje, ustanavljanje čebelarške zadruge, odprava prometnega davka na sladkor za krmljenje, nakup cenejšega sladkorja za krmljenje čebel, ustanovitev svetovalne službe za tehnologijo čebelarjenja in oblikovanje strokovnega vrha za vsa področja čebelarstva. Očitno nekateri delegati društev precenjujejo zdajšnje možnosti Zveze, vsaj glede nekaterih zahtev. Zveza namreč organizacijsko, finančno, kadrovsko in glede na njena še veljavna pravila ni sposobna in upravičena reševati predvsem gospodarskih problemov z delovanjem na gospodarskem področju. Zato bo treba zagotoviti možnosti za delo na tem področju, na kar bi morali opozarjati delegati, a so na to pozabili. Spremeniti bomo morali predvsem neustrezna pravila Zveze, saj ji prav ta še vedno ne dovoljujejo, da bi se ukvarjali z gospodarsko dejavnostjo. Seveda se bo morala Zveza tudi kadrovsko okrepiti. Vsako dejavnost, ki nam bo v korist, bomo žal morali plačati sami, tudi gospodarsko dejavnost Zveze. Očitno je bila nekdanja usmerjenost samo na enega čebelarškega giganta zgrešena oziroma sprejemljiva samo za zaprto ekonomijo, ko pa se je liberalizirala trgovina, čebelarji s svojimi cenami niso bili več konkurenčni uvoženim pridelkom. Zaradi tega so ostali brez prodajne mreže, ki so jo pomagali zgraditi, sami pa so pri trženju na popolnem začetku, to pa bo zahtevalo dodatna finančna sredstva. Za to nedvomno ni kriva ZČDS. Problem bi lahko uredili s pravičnim lastnjenjem, žal pa smo od tega cilja še zelo daleč, o tem lahko beremo in poslušamo že vsak dan.

Delegati so v razpravi podali tudi nekaj predlogov za prihodnje delo Zveze: Anton Rozman iz Žalca je predlagal, naj Zveza

pripravi program za izobraževanje čebelar-skih predavateljev, ki bi morali vsakih nekaj let opravljati izpite. Intenzivno izobraževanje naj bi potekalo pozimi, trajalo pa naj bi mesec ali dva. V nekaj letih bo treba pripraviti tudi ponatis knjige Sodobno čebelarstvo.

Venče Tinta iz Anhovega je menil, da delitev občin in društev na manjše enote, kar naj bi storili v prihodnosti, ne bo dobra. Ob tej priložnosti je zelo pohvalil njihovega veterinarja g. Lozeja, saj je veliko prispeval k zmanjšanju okuženosti s hudo gnilobo. Panje so namreč razkuževali v industrijski peči v tovarni, in sicer tako, da so jih pol ure pustili na 160 °C. Odkar to počnejo, je hude gnilobe na Tolminskem veliko manj. Viktor Kladnik je poročal, da bodo z veterinarsko svetovalko letos obiskali vse prazne čebelnjake in jih sanirali ali vsaj zaprli žrela panjev. V občini Trebnje je ugotovila kar 70-odstotno okuženost z nosečo. Janez Gačnik iz Metlike je v imenu nekaterih društev prebral odprto pismo skupščini in IO ZČDS. Na njihovo zahtevo ga objavljamo v celoti:

42. LETNI SKUPŠČINI ZVEZE ČEBELAR-SKIH DRUŠTEV SLOVENIJE!

Predstavniki dolenskih in belokranjskih čebelar-skih društev in nekaterih čebelar-skih društev iz okolice Ljubljane (Novo mesto, Trebnje, Semič, Metlika, Črnomelj, Vrhnika, Polhov Gradec, Litija in Ljubljana-Bežigrad), zbrani na sestanku v Metliki, 5. 4. 1993, ugotavljamo na podlagi stanja našega čebelarstva in na podlagi gradiva za 42. Skupščino ZČDS, da med obema skupščinama ni bil odpravljen nobeden od ključnih problemov zadnjih let. Še več, kriza se pogloblja in se, žal, bliža katastrofi.

Zato predlagamo skupščini, naj izvršilnemu odboru Zveze naloži udarnejše in zavzetejše reševanje problemov slovenskega čebelarstva, kot je bilo to doslej.

1. Čebelarstva še vedno ne obravnavajo kot neločljivega dela kmetijstva, zato ni deležno niti toliko tržne zaščite in upravnih ukrepov kot druge veje kmetijstva. Nimamo čebelar-ske zakonodaje, ni učinkovite zaščite pred uvozom cenениh čebeljih pridelkov, ni svetovalne službe za tehnologijo čebelarjenja, kot je to urejeno za druge

veje kmetijstva, čebelarstvo ni vključeno v razvojne programe občin. Veterinarska svetovalna služba pokriva le manjši del problematike. Stanje je skrb zbujujoče predvsem pri krajevnih organih oblasti, pri katerih čebelarstvo večinoma ni deležno nobenega razumevanja, kaj šele podpore.

2. Posledica opisanega obravnavanja čebelarstva je, da le-to še vedno nima ustreznega strokovnega čebelar-skega vrha. Z izjemo skromne zasedbe pri KISU je stroka prepuščena ljubiteljem in poklicnim čebelarjem, zato nimamo ustrezne čebelar-ske doktrine. Posledica tega so stalne velike izgube čebeljih družin in majhne količine pridelkov. Razmere je mogoče razmehoma hitro izboljšati, na to pa kažejo rezultati načrtnega strokovnega dela v občini Trebnje, kjer so delali na podlagi programa FAO za razvoj kmetijstva v Suhi krajini. Zato si je treba prizadevati za oblikovanje in financiranje strokovno neodvisnega znanstvenega vrha, ki bo v celoti pokrival in obvladal celotno področje čebelarstva: biologijo, tehnologijo, selekcijo, trženje, prenos znanja, čebelje paše, vpliv onesnaženega okolja na čebele, zlasti glede na uporabo insekticidov v kmetijstvu, da o preučevanju gozdnih čebeljih paš ne govorimo posebej. Povsem razumljivo je tudi, da potrebujemo tak vrh tudi za čebelje bolezni. V republiški kmetijski svetovalni službi bi bilo treba za začetek zagotoviti vsaj tri svetovalce za čebelarstvo, da bodo zagotavljali prenos stroke med čebelarje.

3. Čebelje, predvsem gozdne paše na Slovenskem so neizrabljene. Dobro je, da se služba prenaša iz trgovske organizacije prek KIS-a na Zvezo. Menimo, da bi morali že na začetku za vodenje službe zaposliti ustrezno in visoko šolanega strokovnjaka entomologa ter ga vključiti v znanstveno-raziskovalno institucijo, da bi lahko zagotovil razvoj in delovanje strokovno neoporečne prognostične službe z vsemi značilnostmi znanstveno-raziskovalnega dela. Zdajšnja rešitev ne odgovarja navedenemu, zato je velika nevarnost, da bo služba zaradi neuspešnosti odpravljena, še preden bo sploh zaživela.

4. Zveza mora dejavno, stalno in pospešeno popularizirati pomen čebelarstva in

posebej pomen čebeljih pridelkov za človekovo prehrano in zdravje. S tem bi pripomogla k realizaciji doslej navedenega in prispevala k večji porabi medu in drugih čebeljih pridelkov. Le-te naj bi porabniki – zaradi anarhije pri prodaji medu v trgovski mreži – čim več kupovali neposredno pri čebelarjih, kot je to navadno v razvitem svetu. Čebelarke organizacije pa naj bi čebelarjem pomagale pri organizaciji prodaje.

5. In končno zahtevamo, da se organi Zveze usposobijo za čim bolj pristno in izdatno pomoč društvom pri organizaciji njihovega dela in predvsem pri pridobivanju potrebne finančne in strokovne pomoči pri krajevnih organih oblasti.

Veliko je še pripomb in predlogov, vendar menimo, da bi že uresničitev navedenih lahko občutno pripomogla k izboljšanju razmer in preprečevanju vznemirljivih situacij, kakršna je na primer nastala letos ob primeru bayvarola, hkrati pa bi spodbudila tudi razreševanje številnih drugih problemov, ki vsak dan tarejo čebelarje.

Zveza je dolžna pripraviti osnutek čebelarke zakonodaje in zastaviti vse napore, da bo le ta čimprej sprejeta.

Zahtevamo odločnejše in uspešnejše delo organov Zveze, zato menimo, da je treba le-te strokovno in kadrovsko dopolniti.

Zahtevamo tudi, da se naše ugotovitve in predlogi 42. skupščini v celoti objavijo v Slovenskem čebelarju.

Dostavljeno: Predstavnik udeležencev za predstavitev naslovniku, prof. dr. Jože Osterc, minister za kmetijstvo in gozdarstvo,

Lojze Metelko, poslanec DZ,
Stanko Hajdinjak, delegat ČD Lj-Bežigrad,
Marjan Skok, predsednik IO ZČDS.

Franc Kolenc iz Vojnika je skupščino opozoril na zelo visoke cene oziroma marže, ki jih veterinarski zavodi zaračunavajo za zdravila za čebele, tako da je cena zdravila bayvarol za skoraj 200 odstotkov višja od nabavne cene. Opozoril je tudi, da je po njegovih informacijah v Nemčiji to zdravilo vzeto iz prodaje in da zato ni registrirano. Po naši zakonodaji tudi pri nas ne bi smeli uporabljati zdravil, ki niso registrirana v deželi proizvajalki. Dvomi tudi o

njegovi učinkovitosti, zato je predsedstvu predložil seznam štirih čebelarjev, ki so zdravilo uporabljali lani jeseni, in sumijo, da so jim čebele na pomlad propadle zaradi varoze. Po njegovem bi morali veterinarji poskrbeti za večjo izbiro zdravil, čebelar pa naj bi se sam odločil, katero bo uporabljal. Pričakuje strokoven odgovor strokovnih služb. Ivan Kranjc se je v imenu odlikovancev zahvalil za nagrade in odličja. Predlagal je tudi, da bi čebelarji ustanovili enotno čebelarstvo združno za Slovenijo, saj bo le tako to lahko trdna organizacija, ob tem pa jih je opozoril, da bodo morali za to tudi nekaj prispevati. Razočaran je tudi zaradi davka na dobiček iz čebelarstva. Dr. vet. med. Mira Jenko-Rogelj je v imenu veterinarjev svetovalcev pozdravila skupščino in jih seznanila z delom veterinarjev. V zvezi z vprašanjem g. Skrta je odgovorila, da morajo veterinarji zagovarjati le uporabo dovoljenih zdravil, in da za zdaj še ni trdnih znanstvenih dokazov o povezanosti fluvalinata ali dodatnih topil s pojavom poapnele zalege.

Dr. Jurij Senegačnik je menil, da obstaja, po njegovih izkušnjah – čeprav tega še ni raziskal, možnost povezave, vendar bi bilo to treba znanstveno dokazati. Čebelarji so menili, da to domnevo uporabljajo in izrabljajo predvsem tovarne za svoj medsebojni konkurenčni boj in da se o stvareh, ki niso znanstveno dokazane, nima smisla pretekati. Mag. Franc Javornik je opozoril čebelarje, da velikokrat zamujajo z zdravljenjem, zato naj za neuspeh ne krivijo vedno zdravil. Upoštevanje strokovnih navodil strokovnjakov je pri čebelarjih žal velikokrat postranska stvar, prav to pa ima neljube posledice. To se je po njegovem mnenju zgodilo tudi v Celju. Sprotna kontrola zdravja družin mora biti skrb vsakega čebelarja. Delegat iz ČD Bežigrad g. Hajdinjak ni zadovoljen z našo veterinarsko znanostjo, to pa je seveda logična posledica razmer na Veterinarski fakulteti v Ljubljani. Ta bi morala biti strokovni vrh za čebelarstvo na področju veterine, vendar po upokojitvi dr. Sojeve, ki žal ni zapustila nobenega naslednika, ne premoremo svojega strokovnjaka. Vsekakor se še premalo zavedamo, da so podlaga za uspeh **dobri strokovni**

kadri, te pa je treba podpirati. Prav to je v svojem govoru poudaril tudi dr. Janez Poklukar, ko je čebelarje seznanil, da so trije mladi letos dosegli akademske naslove, in čebelarstvo organizacijo pozval, naj jih podpre in jim pomaga, da si bodo ustvarili možnosti za delo. Delegat g. Pori s Koroškega je poudaril, da čebelarji zelo potrebujejo zakonsko zaščito, zato naj bi bil čebelarski zakon, ki bi bil podlaga za delo ZČDS in društev, v ospredju dela čebelarske organizacije. Marko Debevc z Vrhnike je kot predstavnik velikih čebelarjev opozoril na probleme, navedene že v začetku. Skratka, zahteval je večjo udarnost ZČDS na gospodarskem področju, sicer v čebelarski organizaciji ne vidi prihodnosti. Opozoril je tudi na članke, ki skušajo škodovati ugledu slovenskega medu in ob tem kot primer navedel članek Težke kovine v medu dr. vet. med. g. Kovača. Članek je nekdo posredoval različnim časopisom, ti pa so ga objavili. Članek je bil sicer objavljen tudi v Čebelarju, vendar je uredniški odbor avtorja opozoril, da bi bilo prav v primerjavo vključiti tudi uvožene medove. Uredniški odbor upa, da bo avtor dobil denar tudi za te analize, kar bo podalo celovito sliko medu v slovenskih trgovinah. Na srečo pa ljudje, verjetno ne brez razloga, vedno bolj zaupajo domačemu medu. Nedvomno pa bo konkurenčni boj v prihodnje še ostrejši. Zato moramo tudi v prihodnje v Čebelarju objaviti članke o pridelavi kakovostnega in neonesnaženega medu kljub uporabi zdravil, vendar prav zaradi njihove pravilne rabe. Želel je zvedeti tudi informacijo o nakupu sladkorja za čebele v letu 93. Predlagal je tudi, naj ZČDS ustanovi čebelarsko zadrugo.

G. Jeras iz občine Ljubljana-Center je poudaril, da v celoti podpirajo odprtost Slovenskega čebelarja za različna stališča, seveda pa bi morali biti kljub temu včasih previdnejši ob tendencioznih izjavah. Glede zakona je prepričan, da ga potrebujemo, vendar strokovno utemeljenega in čebelarsko usmerjenega oziroma usklajenega z interesi čebelarjev. Opozoril je, da pri razporejanju na pasiščih in pri gospodarjenju z njimi čebelarska društva ne smejo imeti zadnje besede, ampak mora pri tem sodelovati stroka, ker so to strokovna vprašanja. Tu misli predvsem na zmogljivost pasišča, čas medenja in druga vprašanja. Društvo naj opravlja kontrolno nalogo. Prav v ta namen je ministrstvo za kmetijstvo ustanovilo Republiško opazovalno in napovedovalno službo medenja.

G. Rems iz Ljubljane pa je delegatom pojasnil, da bo komisija za čebelarski zakon pri oblikovanju našega zakona upoštevala podobne zakone iz Nemčije, Švice in Avstrije. Le-te je že dobila, zdaj pa jih primerja z razmerami pri nas. Na nekatere pripombe na poročilo o delu ZČDS sta odgovorila njen predsednik inž. Marjan Skok in tajnik Milan Runtas. Po njegovih pojasnilih so delegati sprejeli poročilo o delu, brez razprave pa so sprejeli tudi zaključni račun, načrt dela za leto 1993 in finančni načrt za to leto. Potrdili so tudi komisijo za sklepe, ki jo sestavljajo g. Rozman, g. Skok in g. Tinta.

Nato je g. Golmajer iz Radovljice čebelarje povabil, naj se udeležijo tekmovanja mladih čebelarjev 29. maja v OŠ Žirovnica.

Predsednik je redno letno skupščino ZČDS končal s čebelarskim pozdravom:

NAJ MEDI!

IZLETA ZA ČEBELARJE V NEMČIJO IN NA KONGRES APIMONDIJE V PEKING NA KITAJSKO

Jeseni bo potovalna agencija UNISTOURS & TRAVEL d.o.o. Ljubljana, Igriška 5, organizirala dva izleta: od 17. do 24. septembra v Peking na kongres Apimondije, cena prevoza in bivanja je 2.550 DEM, in v Nemčijo (velečebelarstvo, firma GRAZE in alternativno čebelarstvo). Prijavite se čimprej, število mest je omejeno. Vse informacije po telefonu številka 061/150-008.

ČEBELARJEVA OPRAVILA JUNIJA

PAVLE ZDEŠAR

Junij je mesec čebelarске bere in v Sloveniji vrhunec pašne sezone. V tem mesecu so pomembni trije datumi. Medard je naš strah in upanje. Navadno »odloča« o količini pridelka na smrekovi in travniški paši, velikokrat pa je v precejšnji meri odločilen tudi za celoletno bero. Naj verjame v rek ali ne, čebelarji smo nemirni, kadar ni in ni konca hladnemu deževju. Takrat doživljamo žalostni del usode kmetovalca in se zaskrbljeno oziramo v nebo. Takšna leta je bera uspešnejša na območjih bližje Panonski nižini in Jadranu. Po podatkih o medenju v minulih sto letih pri nas bera junija povečini zelo niha, in sicer tako v posameznih tednih tega meseca kakor tudi mesečna bera nasploh. Medard je tudi razmeroma dokaj točen mejnik, ko se zaključi zgodnje medenje na smreki (veliki kapar) in ko se v nižjih predelih začne drugo medenje smreke (mali kapar in ušice). Drugi časovni mejnik je že kresni čas. Čebela je otrok sonca in ko se leto v kresu prevesi, ne glede na prihajajoče najtoplejše obdobje, se začne dan krajšati. Dokler »gre dan gor«, lahko s čebelami delamo marsikaj. Če je leto ugodno, razen pretiravanj v tehnoloških posegih, prenesejo različne čebelarске zahteve. Tega se zavedajo predvsem veliki čebelarji, zato širijo čebelarstvo, pridelujejo mleček, smukajo cvetni prah, temeljito točijo, obnavljajo satje, vzrejajo matice itd. Po kresu pa je treba s čebelami ravnati vsak dan bolj spoštljivo in končati »neusmiljeno« izkoriščanje. To pomeni, da imamo samo še pet tednov do začetka novega čebelarskega leta. Tretji datum je dan sv. Petra in Pavla, začetek zelo pomembne bolj ali manj izdatne kostanjeve paše. Čas po kresu oziroma julijska in avgustovska (brez)pašna doba odločujoče vplivata, kakšne čebele bomo zazimili in kako bomo čebelarili prihodnje leto. Torej, ko je dan najdaljši in so panji najbolj živalni, se moramo zavedati dvojega:

– da smo čebele vzgojili zaradi koristi in zadovoljstva, zato jih moramo izrabiti, in

– da moramo obenem ta čas že tehnološko spodbujati razvoj za prihodnjo sezono.

Vsaka paša je posebnost zase, po tehnološki plati pa jih lahko delimo v razvojne, medonosne in pomlajevalne (tudi glede na izdatnost peloda, glede na to, ali medicinska izvira iz živalskih posrednikov itd.). Pomembne donosne paše v Sloveniji (akacijeva, smrekova, kostanjeva, hojeva . . .) različno vplivajo na razvoj družin. Od poletno-jesenskih pomlajevalnih paš v naših krajih ne pričakujemo medu, temveč predvsem zaleganje in v najboljšem primeru del zimске zaloge. Zato moramo kovati železo, dokler je vroče, in že maja, posebno pa junija in julija čebelam priskrbeti dobro pašo. Medonosne paše se razlikujejo glede na spodbujanje zaleganja in ohranjanje števila čebel v pozno poletje. Tako travniška, še bolj pa kostanjeva paša zelo vpodbudita matico k zaleganju. Izdatna akacijeva in smrekova paša uspešno preprečita rojilno razpoloženje, hkrati pa na akacijevi in zlasti na hojevi paši čebele oslabijo. Ta čas se lahko pojavi močno neurje s točo, tako da izgubimo

Odkrivanje medu je »rezervirano« za ženske člane čebelarjeve družine.

Satje pred točenjem sortiramo po starosti in teži. Predvsem pa pazimo, da se mlado satje ne polomi. Slika je iz Krškega.

pašne čebele, ali pa močno rojilno razpoloženje. Lahko se zgodi, da se med v satju strdi. Čebelarjevo delo je ta mesec usmerjeno zlasti v donos. Tehnološki posegi preprečevanja rojenja (graditev satja, omejevanje ali spodbujanje razvoja, menjava naklad itd.) so vsi podrejeni paši, tako da so od vrste in intenzivnosti paše odvisni tudi tehnološki ukrepi. Ali celo obratno, ko so čebele na vrhuncu moči, in če je paša primerna, prav ta prepreči »in opravi« nekatera dela namesto čebelarja. Po pravici povedano, imamo več dela in skrbi pri čebelah tedaj, kadar točimo malo ali nič, kot tedaj, kadar je medenje obilno. Prav paša je ob spretnem čebelarju tisti dejavnik, zaradi katerega se čebele v razvojnem pridelovalnem in tudi zdravstvenem pogledu krepijo ali slabijo.

Idealno je, če vsa opravila opravimo ob točenju in nizamo eno pašo za drugo. Seveda pa to vedno ni mogoče. Še posebej tisti, ki smo s čebelami prevozili polovico in več prejšnje države, se bomo po novem morali zadovoljiti s skromnejšo izbiro paš

ali pa iskati srečo tudi v lipovih, javorjevih, hrastovih in drugih sestojih listavcev. S čebelami se bomo morali večkrat podati tudi v višje predele in glede na stroške dodobra spremeniti način prevažanja. V boju za pridelek bomo morali izrabiti vsa območja naše domovine enako natančno, kot naši, s stroji opremljeni in marljivi kmetje pokosijo vse travnike, ko najlepše cvetijo. Nasmukali bomo več cvetnega prahu in ostrgali več propolisa. Jeseni bomo v primernih kombinacijah vse to ponudili tržišču v izvorni ali predelani obliki.

Junij je tudi nekakšno stičišče medonosnih paš. V hladnejših predelih akacija končuje medenje, prav tako veliki smrekov kapar. V alpskem predelu se začneja medenje smreke in se postopoma premika do zgornje drevesne meje (do 25. julija). V drugi polovici meseca najprej zacveti lipa, nato pa še kostanj. To je tudi čas mane na listavcih. To obdobje je tudi čas travniške paše.

V ugodnih letih pa se temu lahko pridruži še zgodnje medenje jelke. V toplejših sestojih začne že sredi junija najprej izločati malo mali hojevi kapar, njegovi izločki pa so za čebele vedno sprejemljivi. Pred tem se lahko na jelki množično razvije brstna uš, sicer škodljivec, vendar povzroča kratkotrajno in izdatno pašo. Proti koncu meseca medenje hojevoga kaparja ponehuje, vendar ga hkrati povečuje medenje zelene hojeve ušice, ki je osrednji in najpomembnejši povzročitelj medenja na jelki. V toplejših rastiščih je njena mana primerna za čebele navadno dober teden pred cvetenjem kostanja v osrednji Sloveniji. V hladnejših sestojih pa čebele to mano ponavadi »primejo« šele po 10. juliju.

To je na kratko idealni oziroma šolski primer zaporedja medenja na jelki, kakršen je bil npr. leta 1928. Od 14. junija dalje so tega leta začeli dovažati čebele ob vznožje Krima ter v logaške in cerkniške gozdove. Donosi so bili izjemni, vendar je medenje že od 29. julija do 4. avgusta povsem prenehalo (verjetno zaradi nenadnega zgodnjepoletnega pogina ušic; le-ta je lahko posledica obrambe v drevesu ali močnega delovanja dejavnikov nežive narave). Prihodnje leto so čebelarji prav tam

vztrajno čakali medenje, vendar ga ni bilo. Odpeljali so slabe čebele, pa še zima je bila izjemno ostra. Tudi leto 1976 uvrščamo med »sanjska« hojeva leta. Tega leta je hoja medila celo poletje, zelo so se razvile tudi kolonije velike rjave hojeve ušice, tako da so bili donosi veliki celo v sušnih avgustovskih dneh, ko se mana zelenih ušic podnevi osuši.

Jelka pa ne medí ob istem času. Zgodi se, da obilno medí že zgodaj junija. Največkrat medí julija ali šele avgusta, septembra, celo oktobra, ko smo čebele že zazimili. Zamedí lahko v vsej Srednji Evropi ali pa samo v posamezni pokrajini, celo samo v ozkih kilometrskih pasovih in na določeni nadmorski višini. Večkrat se je že zgodilo, da je kapljalo od jelk, donosa pa ni bilo. Skratka, možnosti je veliko in za vse občasne medonosne paše velja, da jih brez strokovnega in vztrajnega opazovanja in ustreznega obveščanja ne moremo uspešno izrabiti.

Jelki preti uničenje tako od človeka kot od živali in narave (v prvih dneh januarja letos je orkanska burja v Trnovskem gozdu dodobra uničila enega naših najlepših zdravih sestojev jelke). Tudi kostanjevi sestoji so precej slabši in manjši kot pred 20 leti. V širši okolici Šoštanja, kjer so bili nekoč rekordni donosi na smrekovi paši, od zgraditve termoelektrarne naprej medí precej slabše in redkeje. Čebelarji upamo, da bo mlada država, kot je obljubljeno, kmalu uspela sanirati poglavitne onesnaževalce okolja. Ohrabrujoč je pogled na mežiško območje, na katerem je po namestitvi čistilnih naprav in zmanjšanju količine strupov že lepo ozelenela pogubi zapisana dolina smrti.

Junija je naša največja skrb pravilna odločitev, kam peljati čebele. Le ob pravilni odločitvi bomo lahko izrabili njihov pridelek. Številni so že pozimi prosili za nasvet. Zaradi nepredvidljivosti vremenskih in drugih razmer je takšno svetovanje težavno. Odločiti se mora vsak sam, saj je za odločitev tudi sam nagrajen ali razočaran. Strokovna služba s točnimi podatki pa mu je pri tem lahko v veliko pomoč. Enako velja za čebelarjenje na mestu, saj mora čebelar tudi v tem primeru predvideti pašne možno-

sti, začetek, čas in trajanje. S tehnološkimi deli pa mora ustvariti možnosti za čimvečji pridelek darov narave. V oporo vaši odločitvi naj na kratko opišem svoje ravnanje.

V zadnjih dneh druge akacijeve paše izdelam na podlagi primerjav pašnih slik, ki jih sestavljam celo leto, pašne napovedi. Na moj sklep odločilno vplivata gibanje tehtnice na opazovališčih in moč čebel. Da se neodločnost ne obnese, me stalno opominjajo napake minulih let. Dogodilo se je npr., da sem ob koncu tedna iztočil akacijev med, zaradi preobilice dela in delovnih obveznosti pa sem čebele pustil na pasišču do druge sobote. Tehtnica je pokazala kg manj, hkrati pa na smreki 15,5 kg več, da ne pojasnujem, koliko škode je bilo v plodiščih. Izgubil sem precej več kot samo 20,5 kg na panj! Kakor koli se že odločimo, tehtnica v tem času ne sme nikoli kazati občutnega primanjkljaja.

Največ pozornosti namenim opazovalnim panjem in povzročiteljem medenja na smrekovih ali listovih gozdovih in travnikih. V prvi polovici junija jelka navadno še ne medí (»ne primejo«), vendar vso pozornost takrat usmerim v izbiro stojišč prav za to pašo. Hkrati tudi preverim, ali je bila prejšnja odločitev pravilna. Obiščem tudi kostanjeve sestoje in opazujem prisotnost uši. Obvezno je tudi spremljanje razvoja povzročiteljev medenja na smreki od 900 m nadmorske višine do zgornje drevesne meje. Redkeje, zlasti kadar je pred cvetenjem lipe obilno deževje in se obetajo tople noči, visoka zračna vlaga, dnevna sparina in brezvetrje, to drevo rekordno zamedí. Še najbolj pa, če je medenje cvetov podprto z listno mano. Odločitev za prevoz v juniju je primerljiva odločitvi čebel, ki v svojem pašnem prostoru poiščejo čim bližjo, najbolj izdatno in najslajšo pašo. Čebelar pa poišče najbolj izdatno, sortno čisto ter pridobitno najzanimivejšo pašo, dosegljivo s čim manjšimi stroški. Sam dajem prednost sortnemu smrekovemu in hojevemu medu. Ob preoblikovanju odkupnih podjetij in našega trga nasploh bo namreč hojev med kot edini žlahtni izvozni pridelek moral najti kupca. Seveda upoštevam tudi potrebe čebel. Zlasti glede na njihovo moč in razvoj. Kadar kaže, da bo jelka zamedila zgodaj,

pridobitne družine pa so povprečno močne, pripeljem na stojišče večje število rezervnih družin. Ko tehtnica pokaže dober donos, na isto mesto pripeljem pridobitne družine, tako da opravi nalet vseh letalk in pašnih čebel iz rezerve (če so pridobitne družine zelo močne, to opravilo pustim in ga opravi le pri prevozu iz kostonjevega v hojev gozd). Rezervne družine nato prepeljem na kostonjevo ali katero drugo vzpodbujevalno pašo. Kadar smreka in jelka ne medita, pripeljem čebele na travnike in v listnate gozdove, nato pa na kostonj. Kostonjeva paša je lahko zelo obilna, če je vreme toplo, če ni nalivov in če medenje povzročajo uši. Vsekakor pa je vedno zanesljiva, za čebele pa zelo koristna in zdrava.

In kako bomo prevažali? Prvi pogoj so urejeni dokumenti o zdravju čebel ter dovoljenje čebelarskega društva in lastnika ali upravljalca zemljišča. Razen rezervatov in okuženega območja je po zakonu vsa paša kot skupna dobrina dostopna vsakemu čebelarju. Seveda pa nikakor ne v škodo čebelarja domačina. Vsak čebelar mora tudi vedeti, da nihče nima pravice pretirano omejevati dovoza čebel in s tem onemogočati napore čebelarjev v skupnih prizadevanjih družbe za pridelavo zdrave hrane. Poleg tega so čebelji pridelki visoko vredno hranilo in zdravilo. Slovenski čebelarji moramo sami odpraviti že stoletje star nesmišeln pretiranega dovoza čebel pod geslom »Če je paša, je je za vse dovolj«. Najnovej-

ši, na žalost pa ne zadnji primer, se je pripetil lani na škržatovi paši. Ne glede na to, da so se v novih okoliščinah pašne možnosti precej poslabšale, imamo ob boljši razporeditvi še vsi dovolj prostora in možnosti za pašo svojih čebel.

Priprava čebel za prevoz mora biti skrbna, hitra in preprosta. Najbolj je treba paziti na prezračevanje. Po nasvetu komisije za tehnologijo pri ZČDS je čebelar Šušteršič iz Medvod opremil svoj novi, lično izdelani čebeljak na prikolici za osebni avto s plastično mrežo, ki je kot ponjava napeta prek izletne strani. Tako zvečer počaka zadnje letalke, v nekaj sekundah, po vzoru ameriških prevažalcev, namesti mrežo in z odprtimi žreli odpelje čebele.

V začetku meseca junija postavimo čebele na sončno stojišče, konec tega meseca pa v polsenco, vendar tako, da imajo čebele ustrezen koridor, sicer jih bomo veliko sami usmerili v sosednje panje. Izberimo območje z dovolj pelodne bere in vodo, čimbolj v središču medenja. Pripravimo posode in vse potrebščine in ekipo za točenje.

V prejšnji številki je tiskarski skrat v drugem odstavku navodil zamešal besedi in namesto »navadno je to smreka« napisal »letos je to smreka«. Ker so številni to razumeli kot napoved, vse obveščamo, da je kratkoročna napoved že objavljena v avtomatskem odzivniku in v javnih občilih.

B

Bolezni čebel

UGOTAVLJANJE KLIC GNILOBE V MEDU V AVSTRIJI

Ameriška huda gniloba je tako v Avstriji kot tudi drugod pogosta kužna bolezen. Pravočasna diagnoza in preprečevalni ukrepi so za čebelarje velikega pomena, saj je zdravljenje te bolezni dolgotrajno, zahtevno in drago. Le redno pregledovanje medu in čebeljega voska oziroma ugotavljanje klic te bolezni po posebnem postopku nam omogoča pravočasno ukrepanje. Če

so v medu številne klice, lahko v prihodnjih letih računamo z izbruhom bolezni. Dosedanje raziskave, opravljene po vsem svetu, so pokazale, da klice ameriške hude gnilobe lahko najdemo pri precej visokem odstotku vzorcev medu. Ugotavljajo tudi, da je ta odstotek precej večji kot število prijavljenih obolenj, to pa prav gotovo ovira uspešno preprečevanje bolezni.

Avstrijsko ministrstvo za okolje s sedežem na Dunaju se je skupaj s čebelarškim inštitutom začelo intenzivneje ukvarjati s tem problemom.

NAČIN DELA

Po posebnem postopku so raziskovalci pregledali več vzorcev medu in čebeljega voska. Lani so pregledali 79 vrst medu, od tega 74 domačih (avstrijskih) in pet tujih. Vzorci so bili kupljeni v trgovinah ali pa so jih poslali čebelarji oziroma veterinarji, ki so že predvideli pojav bolezni. Analiza vzorcev je potekala po metodi Hansen in Rasmussen, pri kateri je rezultat »pozitiven«, če v 1 gramu medu najdemo več kot 6000 klic *Bacillus larvae*. Podobno so pregledali tudi vzorce čebeljega voska.

REZULTATI

Pri 52,7 odstotka domačega (avstrijskega) medu so dokazali klice ameriške hude gnilobe. Tudi pri vseh petih vrstah tujega medu je bil rezultat raziskave pozitiven. Povprečno število klic v 5 gramih avstrijskega medu je bilo 3,63 milijona, v tujem pa 0,87 milijona. Na podlagi primerjave med podatki čebelarjev o opažanjih kliničnih simptomov bolezni (razpadli nitasti ostanki črvov v celicah, mikroskopski zasedki klic...) in podatki opravljene raziskave so ugotovili, da se klinični simptomi hude gnilobe pojavijo, kadar je koncentracija klic 30.000/5 g. Sicer pa je simptome hude gnilobe pri višji koncentraciji moč opaziti tudi brez dodatnih raziskav.

Tudi v vosku je bilo mogoče opaziti večje število klic, vendar na podlagi znanega ni mogoče natančneje določiti kritične meje koncentracije klic.

V RAZMISLEK

Če primerjamo to avstrijsko raziskavo s podobnimi poizkusi v drugih državah (Nemčija – 12 odstotkov, Danska – 10,5 odstotka, Nova Zelandija – 12,5 odstotka), lahko ugotovimo, da je število »pozitivnih« vzorcev v Avstriji precej večje kot drugod. Rezultati so podobni tistim v Kanadi oziroma ZDA (56,9 odstotka). Poglavitni razlog za to je prav gotovo dejstvo, da so pri raziskavi uporabili precej vzorcev medu s t.i. problematičnih območij, na katerih se je huda gniloba že pojavljala. Na teh območjih so več let za krmljenje čebel uporabljali raztopino z antibiotikom sulfathiazom. Ta antibiotik pa ne uničuje klic bolezni, temveč le preprečuje razvoj večjega števila paličastih bakterij, s tem pa zakriva resnično stanje bolezni. Uporaba tega zdravila je pravzaprav pripomogla k razširjanju hude gnilobe, in sicer zaprtega tipa.

Vendar po Hansenu raziskave zadnjih desetih let (1413 vzorcev iz približno 11.000 čebeljih družin) kažejo, da je navzočnost klic v medu le v 39 odstotkih primerov neposredno povezana s pojavom kliničnih simptomov bolezni. Akutni izbruh bolezni določajo poleg bakterij tudi drugi dejavniki: dednost, imunost čebeljih družin, pomanjkanje hrane, drugi zajedavci...). Neposredna odvisnost izbruha bolezni od

Pri prenosu satja vedno pregledamo zalego. Sumljive panje izoliramo.

števila klic v medu se pojavi šele prihodnje leto.

Podobne raziskave oziroma ugotovitve ponujajo čebelarjem možnost za pravočasno ukrepanje. Da preprečimo akutni izbruh bolezni, moramo upoštevati:

– nove čebelje družine ustvarimo izključno z umetno izrojitvijo z uporabo satnikov s satnicami;

– za krmljenje ne smemo uporabljati medu, ki vsebuje klice hude gnilobe.

Ob rednem kontroliranju vzorcev medu bi torej lahko pravočasno ugotavljali žarišče hude gnilobe. Če vemo, kje so okužene

čebelje družine, lažje določimo meje nevarnih območij. Ugotavljanje naj poteka v širšem krogu, to pa je pomembno tudi za veterinarsko službo, saj so ji v pomoč pri odkrivanju novih oziroma pri preprečevanju nastajanja novih žarišč.

Kljub vsemu pa je treba opozoriti, da klice hude gnilobe ne zmanjšajo kakovosti medu. Za uporabnika je med kljub okuženosti užiten in neoporečen.

BIENVATER, št. 4/93,
prevedla in priredila:
Mateja Leskovar

PREGLEDI ZIMSKIH MRTVIC V LABORATORIJU ZA DIAGNOSTIKO ČEBELJIH MRTVIC V KOPRU

dipl. vet. med. BARBARA STRMOLE

Za uspešno preprečevanje in zdravljenje čebeljih bolezni je treba čebele pregledati v laboratoriju, pregledati pa je treba tudi čebelje družine v čebelnjaku.

Vsako leto od novembra do konca marca prihodnjega leta pregledujejo čebelje mrtvice na prisotnost mikrosporidije *N. apis* ter pršice *A. woodi*. Pregledati je treba zlasti:

a) vse tiste čebelje družine, ki jih namestavljajo lastniki prevažati zunaj meja občine stalnega stojišča čebeljih družin ali več kot 20 km daleč v isti občini;

b) vse čebelje družine, namenjene za prodajo;

c) vse čebelje družine, za katere sumimo, da so okužene s pršico ali nosemo.

V laboratoriju Veterinarskega zavoda Primorske, Sežana, v DE Koper, smo letos pregledali 82 vzorcev zimskih mrtvic čebel.

Podatki so zbrani v spodnji tabeli:

Čebelarstvo društvo	Št. vzor.	Pršičavost		Nosemavost			
		poz.	neg.	neg.	(+)	(++)	(+++)
IDRIJA	44	0	44	19	13	11	1
KOPER	20	0	20	14	5	0	1
IL. BISTRICA	8	0	8	3	3	2	0
SEŽANA	5	0	5	2	3	0	0
PIVKA	2	1	1	2	0	0	0
LJUBLJANA	3	0	3	1	2	0	0
SKUPAJ:	82	1	81	41	26	13	2

Spodbudno je dejstvo, da daje čebele v pregled vse več čebelarjev na stalnih stojiščih, kajti prav ti so veterinarsko manj nadzorovani.

Pohvaliti moram čebelarstvo Idrja, saj so skoraj vsi čebelarji dali pregledati svoje čebele.

Upam, da bo tako sodelovanje v prihodnje steklo med vsemi čebelarskimi društvi in laboratoriji, registriranimi za diagnostiko čebeljih bolezni.

V naš laboratorij sta prinesla vzorce čebel tudi čebelarja iz Ljubljane, in sicer zato, ker njune čebele prezimujejo v občini Koper.

Še enkrat bi rada opozorila na pravilno pošiljanje vzorcev v analizo.

Vzorec za preiskavo je iz 100-tih čebeljih mrtvic, nabranih pred panji na stojišču s 30 čebeljimi družinami. Čebelar, ki ima več kot 30 čebeljih družin, mora zbrati vzorec 200 čebeljih mrtvic. Za preiskavo lahko vzamemo tudi še žive sumljive čebele.

Embalaža naj prepušča zrak, na njej pa naj bodo tile podatki:

IME IN PRIIMEK
POPOLN NASLOV
STOJIŠČE ČEBELJIH DRUŽIN
ŠT. ČEBELJIH DRUŽIN TER VRSTA PANJEV

ZATIRANJE HUDE GNILOBE ČEBELJE ZALEGE (Pestis apium)

mag. ALEŠ GREGORC, ŽVZG – Kranj
Veterinarska svetovalna služba

UVOD

Glede na pogostejše pojavljanje hude gnilobe čebelje zalege je treba to problematiko temeljiteje spoznati. Poleg teoretičnega znanja o bolezni moramo poznati postopke zatiranja bolezni in vse ukrepe, potrebne za preprečitev širjenja bolezni. Obstaja namreč možnost, da se povzročitelji bolezni, spore *Bacillus larvae*, razširijo še preden v čebelji družini ugotovimo znake bolezni. Zato je treba ukrepati takoj, ko ugotovimo prve znake bolezni na čebelji zalegi. Z rednimi pregledi čebeljih družin lahko bolezen ugotovimo tudi spomladi ali poleti in na odkritje bolezni ni treba čakati na jesen ali zimo. V tem primeru bomo še bolj zanesljivo ugotovili hudo gnilobo čebelje zalege v sosednjih čebeljakih ali pri čebelah znancev, ki so nas obiskovali v čebeljaku.

Huda gniloba čebelje zalege je ena najstarejših čebeljih bolezni in je razširjena po vsem svetu. V različnih zgodovinskih obdobjih so tako imenovano čebeljo kugo obravnavali na podlagi tedanjega znanja in uveljavljene prakse med čebelarji. Kot na drugih področjih človekovega delovanja je treba danes, v času intenzivne pridelave, tudi v čebelarstvu upoštevati spoznanja znanosti in navodila za to pooblaščenca službe.

Zato smo pripravili nekaj splošnih navodil in ukrepov, potrebnih za zatiranje in zdravljenje hude gnilobe čebelje zalege.

POVZROČITELJ

Bakterija je prilagojena le na čebeljo zalego, napada pa ličinke čebel delavk, matic in trovov. V zunanjem okolju ustvarja zelo odporne spore ali troske.

V večini primerov na podlagi kliničnega pregleda čebelje družine lahko postavimo klinično diagnozo, ki jo potrdimo z laboratorijsko preiskavo.

POSTOPEK PRI UGOTOVITVI HUDE GNILOBE

Pri spomladanskih, poletnih in jesenskih pregledih družin je čebelar pozoren na vsako nepravilnost v čebelji zalegi. Za vsako nepravilnost mora poiskati tudi vzrok in ga odpraviti. Najzanesljiveje pa je, da v takem primeru oceni stanje veterinar. Dobro je, če bolezen ugotovimo v začetnem stadiju, ko še ni večje gospodarske škode. Pomemben je pregled čebeljih družin

pred prodajo ali prevozom oziroma pred izdajo zdravstvenega spričevala. Ni naključje, da smo prav pri teh pregledih odkrili velika žarišča hude gnilobe. Seveda pa posamezna žarišča v fazi inkubacije in v opuščeni in zanemarjeni čebelnjakih ali na podstrešjih še lahko povzročajo izbruh hude gnilobe.

NAČIN DELA

Kadar sumimo, da je pri čebeljih družinah izbruhnila huda gniloba, je treba vse čebelje družine v čebelarstvu klinično pregledati in jim odvzeti tudi vzorec spremenjene čebelje zalege za laboratorijsko preiskavo. Pri pregledu napišemo tudi zapisnik o ugotovitvah in ukrepih, potrebnih za preprečitev morebitnega širjenja kužne bolezni.

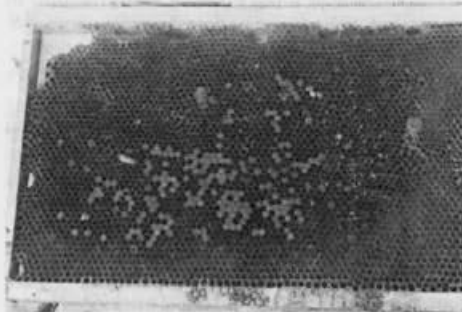
Na podlagi ugotovitev pri pregledu čebeljih družin in pozitivnega laboratorijskega izvida, torej po postavitvi diagnoze, veterinarska inšpekcija izda upravno odločbo. V njej so navedeni vsi ukrepi, potrebni za zatiranje nevarne kužne bolezni. Veterinarska inšpekcija vodi in nadzira celoten postopek sanacije.

Pri ugotovitvi hude gnilobe čebelje zalege se odredi zapora okuženega čebelnjaka in okolice. Iz čebelnjaka in vanj ni dovoljeno odnašati ali prinašati materiala, opreme, čebel . . .

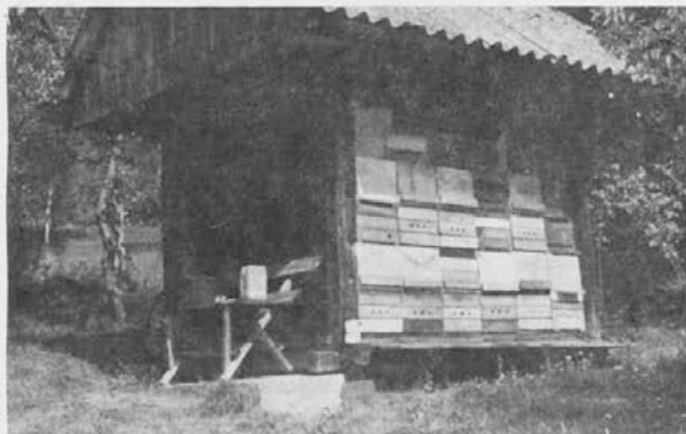
Najpogostejši postopki in načini sanacije čebeljih družin in čebelarstva v Sloveniji so:

- neškodljivo uničenje obolele družine,
- pretresanje čebelje družine na satnice v razkužen panj,
- izločanje posameznega satja in zdravljenje družine.

Glede na ugotovljeno stanje pri pregledu čebeljih družin se odločimo za posamezno metodo

Sat, okužen s hudo gnilobo čebelje zalege.

Čebelnjak pred razkuževanjem in zažiganjem okužene zalege.

ali kombinacijo metod, ki bodo zagotavljale uspeh sanacije. Vsi ukrepi se lahko opravljajo le pod strogim nadzorom veterinarske službe.

RAZKUŽEVANJE

Razkuževanje je najpomembnejše opravilo pri zatiranju hude gnilobe. Z razkuževanjem uničimo povzročitelja bolezni na čebelarški opremi, priboru, obleki, v čebelnjaku in njegovi okolici. Pomembna je zlasti preprečitev prenosa povzročitelja bolezni med čebeljimi družinami v čebelnjaku in med čebelnjaki.

Posamezne faze razkuževanja delimo tudi časovno. Tako razkužujemo **pri pregledih** čebeljih družin in drugih posegih v družine, **pred popolni sanacije** čebelarstva in med njimi (priprava panjev, satnikov, odstranjevanje kužnega materiala) in **po opravljenem uničenju družin ali satja** (razkuževanje panjev, opreme, notranjost in okolica čebelnjaka).

NAČIN RAZKUŽEVANJA

Za razkuževanje čebelnjaka in okolice ter obutve itd. uporabljamo 2-odstotno vročo raztopino natrijevega hidroksida (NaOH). Vse drugo razkužujemo s plamenom.

Razkuževanje mora potekati **sistematično in dosledno**, to pa lahko zagotovimo le z upoštevanjem navodil veterinarske službe.

ZAKLJUČEK

V veterinarski svetovalni službi za čebelarstvo se zavedamo pomena preventivnega delovanja pri čebeljih boleznih, še posebej izobraževanja čebelarjev. Zato bi morale biti dejavne tudi komisije za izobraževanje čebelarških družin v sosesčini žarišč hude gnilobe. Naš cilj je zmanjšati pogostnost pojavljanja te nevarne kužne bolezni čebelje zalege, saj čebelarstvu povzroča veliko gospodarsko škodo.

Ukrepi za preprečevanje širjenja bolezni pa so:

- popoln seznam čebelarstev,
- preventivni pregledi čebelarstev v sodelovanju z veterinarskimi zavodi in čebelarškimi društvami,
- pregled nad prevozi čebel,
- veterinarsko sanitarni red v satnišnicah,
- izobraževanje.

V praksi smo v vseh primerih zatiranja hude gnilobe čebelje zalege naleteli na veliko pripravljenost čebelarjev za sodelovanje. Za uspešno zatiranje bolezni, še posebej pri zdravljenju, morajo imeti čebelarji precej volje, biti pa morajo tudi zelo delavni, saj je prav to pogoj za nadaljnje uspešno čebelarjenje v posameznih čebelnjakih in širši okolici.

ZDRAVLJENJE

Pri zdravljenju uporabljamo antibiotik, ki ga v čebeljo družino vnašamo s škropljenjem, tako da pride s hrano čebel krmilk v prebavila ličinke. Če moramo z njim zdraviti hudo gnilobo, ga dajemo izključno po navodilu in pod kontrolo veterinarja.

NAJPOGOSTEJŠE NAPAKE ČEBELARJEV

1. Nekateri čebelarji pogosto zelo pozno posumijo v hudo gnilobo. Dogaja se, da čebelar v spomladanskem obdobju, torej v času intenzivnega razvoja čebelje družine, sicer opazi, da družine pešajo, zato jih združuje in ne poišče pravih vzrokov za slabljenje družin.

2. Če posumimo v morebitno prisotnost hude gnilobe, naj čebelnjaka ne hodijo ogledovat sosednji čebelarji, saj bodo širjenje bolezni le pospešili.

3. Hude gnilobe ne skušajmo zatirati sami, ker je takšno zatiranje navadno neuspešno. Bolezen moramo zatirati v sodelovanju z veterinarjem. Čebelar sam tudi ni pozoren na vse dejavnike,

ki lahko vplivajo na nemoten razvoj bolezní v čebelnjaku in tudi na širjenje bolezní v okolico.

4. Za prodajo ali prevoz čebel je treba zagoto-

viti zdravstveno spríčevalo. Tudi pri nakupu starega satja je treba preveriti zdravstveno stanje čebeljih družin prodajalca.

zkušnje naših čebelarjev

POMEN NAVZOČNOSTI ČEBELARJEV V KRAJEVNIH MEDIJAH IN ORGANIH

JANEZ FIRM

Tudi v čebelarstvu se počasu utrjuje spoznanje, da se v krizi lahko zanesemo le sami nase. Nihče nam ne bo nič podaril in vse si moramo izbojevati sami s svojim resnim delom. Od države lahko pričakujemo le, da sistemsko uredi položaj čebelarstva, za to pa ji moramo dati že izdelane predloge, sicer bo sama in dosti pozneje izdelala takšne, ki nam ne bodo po volji. Za to delo pa je nujna vizija in sistematično pripravljen program, tega pa naše čebelarstvo še nima.

Tako so čebelarska društva bolj ali manj prepuščena svojemu delu, iznajdljivosti in možnostim na krajevni ravni. Te pa so večje, kot se zdi na prvi pogled. Na splošno so poleg kadrov in premajhne podpore čebelarskih ustanov in drugih največji problemi društev finančna sredstva, izločenost iz kmetijstva in s tem potisnjenost na obrobje – nerazumevanje in težave ob pojavih bolezní, pašni problemi in škoda zaradi škropljenja s pesticidi. Čebelarji pa smo prizadeti predvsem zaradi upadanja povpraševanja po čebeljih pridelkih. To je tudi tisto, kar najbolj ovira razvoj čebelarstva in zanimanje zanj.

V litijskem čebelarskem društvu smo se teh problemov zavedli. Zato je naš cilj pridelati čim več s čim manjšimi stroški, tako da bi čebelje pridelke lahko po ugodni ceni prodali neposredno kupcem. Da bi to dosegli, pa moramo biti dejavni zlasti na krajevni občinski ravni. Potrebujemo pa precejšnja finančna sredstva, da bi prodrli in bili stalno navzoči v krajevnih medijih. Tudi z drugimi načini reklamiranja si prizadevamo kupce seznaniti s pomenom čebe-

larstva in jih osvestiti o potrebi rednega uživanja čebeljih pridelkov za zdravje. V »Glasilu občanov« vsak mesec objavljamo kratek članek o čebelarstvu, dodamo eno ali dve fotografiji, s katerima bralcem predstavimo čebelarje. Na jesen bo reklamiranje v teh člankih bolj očitno, saj bomo objavili, kje lahko kupci dobijo med in druge čebelje pridelke. Zdajšnji prispevki so le priprava bralcev na reklamiranje z informiranjem. Prav tako se tudi na lokalnem kanalu televizije Litija pogovarjamo o oddajah o čebelarstvu, razmišljamo pa tudi o posebnih oddajah na trboveljskem radiu. Pripravljamo še letake o koristnosti čebeljih pridelkov, razdeljevali pa jih bomo jeseni in pozimi na mestih, na katerih se zbira veliko ljudi. V ta namen nam bo prišel prav tudi letak na ovitku aprilske številke Slovenskega čebelarja.

Še nekaj besed o posebnostih krajevnih medijev in objavljenih prispevkih. Predvsem je to reklamiranje zastoj, za članke pa dobimo celo honorar. V krajevnih glasilih je navadno v prvi polovici leta dovolj prostora, v jeseni pa ga primanjkuje, zato se je treba z uredniki dogovoriti za kratke, a stalne članke. Ljudje dolgih člankov ne berejo, predvsem preprosti ljudje pa radi berejo vse kratke prispevke. Članki ne smejo biti vsiljivi, po možnosti naj jih spremlja tudi fotografija čebelarja ali čebel iz ljudem znanega okolja. Tudi čebelarji radi vidijo, če objavljamo njihove fotografije v časopisih. Nikar ne pišimo o čebeljih boleznih ali pa ob tem posebej poudarimo, da za človeka niso nevarne. Prav tako ne pišimo, da jih zdravimo s takšnimi in dru-

gačnimi zdravili ali da čebelam sploh damo razne »sumljive« dodatke. Bralci so večinoma neosveščeni in površni, zato takoj pomislijo, da med ni dober. Isto velja za pisanje o krmljenju s sladkorjem in o tem, da uši izločajo mano, ki jo čebele ližejo ter predelajo v med. (To velja tudi za Slovenskega čebelarja, saj nepoznavalec, ki dobi revijo v roke, pomisli, da je ob toliko

člankih o čebeljih boleznih in njihovem zatiranju čebelarstvo predvsem boj z njimi. Mi bi pa radi prodali čim več medu!)

Zgled za to, na kakšen način si čebelarji lahko priskrbimo tudi finančna sredstva, je članek, ki bo objavljen v našem krajevnem časopisu. Posamezna društva seveda lahko izrabijo tudi druge krajevne posebnosti.

POZDRAV IZ LOUISIANE

JANKO BOŽIČ

V tej državi v ZDA sem že približno mesec dni na strokovnem izpopolnjevanju in podiplomskem študiju, in sicer na enem največjih inštitutov za čebelarstvo v Združenih državah.

Louisiana leži v spodnjem porečju reke Misisipi in ob Mehiskem zalivu. Tu pravzaprav ne poznajo zime, kljub temu pa je 12. marca prebivalce presenetil sneg. Veliko ciklonsko območje, ki je povzročilo snežne padavine, je pustošilo tudi ob atlantski obali. V Louisiani se je ozračje zelo ohladilo. Dva dni zapored je bilo stopinjo ali dve pod ničlo. To je precej prizadelo razcvetele azeleje, ki so čebelam dajale prvo obilnejšo pašo.

Poleg azelej imajo čebele obilno pašo tudi na beli plazeči detelji. Čebele se februarja in marca hitro razvijajo. Sredi marca so se tu že pojavili prvi roji. Cvetja je tu dovolj vse leto. Zime ni, pa tudi prave suše ne poznajo. Prav nenavadno je, če ves teden ni dežja.

Čebelarji večinoma gojijo italijansko čebelo, ki se v teh toplih krajih očitno dobro obnese. V sosednjem Teksasu se že spopadajo z agresivno afriško čebelo. Prvi roji so se že naselili ob Mehiskem zalivu. Če bo vse po sreči, se bom z razboritimi čebelami srečal konec maja. S sodelavcem iz laboratorija bova šla iskat vzorce čebel za fiziološke raziskave agresivnosti pri afriških križankah.

Tu, v Baton Rougeu se dogaja marsikaj zanimivega na področju raziskovanja čebel in čebelarstva. Zunaj mesta je čebelarstva raziskovalna postaja zveznega kmetijskega oddelka. Vodi jo dr. Rinderer, znan predvsem po genetskih raziskavah čebel in kot urednik čebelarstva raziskovalne revije *Journal of Apicultural Research*. Večji del genetskih raziskav pa vodi dr. Harbo, sicer izredno spreten v poskusih, v katerih je treba posegati v utečen življenjski tok čebel. Spretno uporablja tudi umetno osemnjenje matic. Ta ustanova želi pridobiti

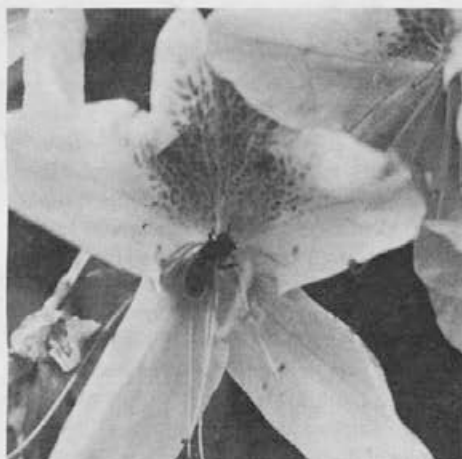

Cvetoče azeleje pred inštitutom.

denar za svojo dejavnost pri zvezni vladi. Zato skušajo biti s svojimi raziskavami čim bolj aktualni in se mednarodno uveljaviti.

Eden takih navideznih uspehov (moje mnenje) je uvoz jugoslovanskih čebel, odpornih proti varoi. Primernejše ime bi bilo beograjske čebele. Popularna YU vrsta čebel je plod 10 let trajajočega ekstenzivnega selekcijskega dela skupine dr. Kulinčevića iz Beograda. Spominjam se srečanja z dr. Kulinčevićem leta 1987 ali 1988. Po Srbiji in Vojvodini so zbirali preživele družine. Čebele so »selekcioniirali« s pomočjo čebelarske malomarnosti. Zatem so čebele opazovali v svojem čebelnjaku. Denar so takrat dobili od ameriškega kmetijskega oddelka in od zvezne jugoslovanske vlade. V selekcijskem delu niso uporabili nobenega modernega pripomočka. Poglavitno testiranje napadenosti z varoo je bilo štetje varoj v 100 (!) celicah pokrite zalege v posameznem panju. Nekaj deset družin so uvozili v ZDA in jih primerjali s tamkajšnjimi čebelami. Čebele so najprej »očistili« zajedavcev, nato pa jih okužili z znanim številom parazitov. Varoe so posipali na roj čebel in nato dodajali čebele testnim družinam. Na začetku poskusa so imeli skupine po 8 družin. YU vrsto so primerjali s tukajšnjo italijanko in kranjco. V času dveletnega opazovanja brez zdravljenja jim je propadlo nekaj družin, povečini zaradi izrojitve, stisnjenja matice ob pregledovanju ali česa podobnega. Končni rezultati so zato precej nezanesljivi. Kažejo na to, da bi lahko bilo nekaj razlik v odpornosti na račun selekcijskega dela z YU vrsto. Prepričan sem, da bi kaj podobnega lahko ugotovili tudi za avtohtone čebele iz Slovenije. Če pa bi kdo želel dokazati kaj podobnega za naše ali katere koli druge čebele, bi moral uporabiti prepričljivejše metode, tudi na primer načrtno križanje med izbranimi vrstami. Doslej še nihče ni naredil tako velikega selekcijskega napredka v zvezi z odpornostjo proti varoi, da bi bilo zato čebelarjenje cenejše.

V tropskih in subtropskih krajih bi se lahko dobro obnesle križanke z afriškimi čebelami, ki so že po naravi odpornejše proti varoi, predvsem zaradi hitrejšega razvoja. Problem pri afriških čebelah je velika rojnost in beg celih družin ter seveda

Čebela na cvetu azaleje, ki daje obilo medicine.

nevarna napadalnost. Morda bi bilo laže ukrotiti afričanke kot pa evropejke navaditi na vsiljivce.

V senci čebelarskega centra deluje na tukajšnji državni univerzi tudi skupina za fiziologijo žuželk. Skupino vodi dr. Woodring, raziskovalec na področju hormonalne regulacije metabolizma žuželk. Osrednja raziskovalna objekta sta laboratorijski črček in medonosna čebela. Poglavitna tema je uravnavanje metabolizma sladkorjev in maščob. V tej skupini sem se že kar dobro udomačil. Spoznavam njihove raziskovalne metode in jih uporabljam pri svojem raziskovalnem delu. Letos nameram spremljati metabolizem posameznih čebel med razvojem pašnega vedenja. Za to imam na voljo različne kromatografske metode in radiološko markiranje metabolitov. Zdaj razvijam metodo za opazovanje aktivnosti invertaze, encima iz krmilne žleze za razgradnjo sukroze v glukozo in fruktozo. Encim je zanimiv tako za opazovanje razvoja krmilne žleze kot tudi glede predelave nektarja v med.

Kaj več o mojem delu pa kdaj drugič.

Čebelarji na sončni strani Alp, želim vam obilno pašo!

Janko Božič

tel. 504 388 1769

fax. 504 388 1763

Department of Zoology & Physiology
Louisiana State University
Baton Rouge LA 70820, USA

ZAŠČITA OKOLJA IN ČEBEL – PLAMENSKO ZATIRANJE PLEVELA

Ena od zelo pomembnih nalog v kmetijstvu, vrtnarstvu in komunalni je prav gotovo zatiranje plevela. Po robu se mu lahko postavimo z uporabo najrazličnejših herbicidov, ki omogočajo zelo učinkovito uničevanje vseh nezaželenih rastlin, vendar imajo kemična sredstva tudi vrsto negativnih stranskih učinkov: slabo vplivajo na kulturne rastline, škropiva so strupena in negativno vplivajo na druge rastline in živali, motijo ekološko soodvisnost in obremenjujejo okolje, katerega vpliv na ljudi je čedalje vidnejši, še posebej pa škodujejo čebelam.

Med ekološko popolnoma neoporečno zatiranje plevela spada tehnologija plamenskega zatiranja. V ta namen uporabljamo plin propan butan. Ta pri izgorevanju ne oddaja škodljivih snovi, toplota, ki pri tem nastaja, pa uničuje plevel. Ker s plamenom uničimo zelene dele rastlin, zakrknjejo beljakovine, s tem prekinemo fotosintezo, in rastline odmro.

In kje je mogoče kupiti opremo za toplotno zatiranje plevelov? Na našem trgu jo proizvaja in prodaja Tristol iz Radeč, njihov poglavitni izdelek pa je tako imenovani ročni požigalnik plevela, sestavljen iz nahrbtnika za prenos plinske jeklenke in

gorilnika. Tako lahko kar na hrbtu prenašamo 5-kilogramsko jeklenko plina, lahko pa se odločimo tudi za prevoz z vozičkom. Nanj naložimo 11-kilogramsko jeklenko, in nanjo pritrdimo gorilnik, ki ga med delom držimo v roki. Pri neposrednem ogrevanju zelenega dela mora biti gorilec 15 do 20 centimetrov odmaknjen od rastline, pri takšni oddaljenosti pa dosežemo tudi najboljše izgorevanje plina. Moč gorilca je pravšnja, če lahko med počasno hojo v celoti zatremo ves plevel v širini od 12 do 15 centimetrov, pri večjih širinah oziroma površinah pa že potrebujemo gorilce večjih zmogljivosti.

S toplotnim zatiranjem lahko uničimo plevel že med pripravo zemljišča za setev, plevel pa lahko zatiramo tudi takrat, ko poglavitni posevek vznikne oziroma ko kultura že raste, vendar mora biti zasajena v vrstah, plamen pa moramo omejiti z omejevalcem. Naprava je uporabna tudi na večjih komunalnih površinah ali za razkuževanje zemlje na zahtevnejših vrtnarskih površinah.

In kakšna je poraba? Z eno 5-kilogramsko jeklenko lahko uničimo plevel na površini, veliki od 5 do 8 arov, to pa pomeni, da je tak način boja s plevelom tudi cenejši od uporabe herbicidov.

M.M.

Naši znani čebelarji

OD ROJA V GOZDU DO PRAVEGA ČEBELARJA

IVAN SKRT

Veliko pišemo o razvoju čebelarstva pri nas in v svetu. Veliko je tudi strokovnih napotkov in prav je tako, saj se s tem čebelarji izpopolnjujemo in skušamo preživeti slabe in boljše čase. Nedvomno je pri tem vredno upoštevati tudi izkušnje in uspehe dolgoletnih čebelarjev. Tak je Jože ISKRA iz Ilirske Bistrice.

Kot začetnik v gozdarski službi je spomladi 1948 naletel v gozdu na staro votlo

bukev, v kateri je bila čebelja družina. Čeprav ni čebelaril nikoli prej, so ga tedaj začele čebele zanimati. Votel panj bukve je primerno odžagal in ga spravil v bližino svojega doma. Videti je bilo, da je bila ta čebelja družina že dlje časa v gozdu, saj je kmalu potem, ko jo je Jože preselil v bližino svojega doma, izrojila. Tako je kmalu imel dve družini in to je bila podlaga vsega njegovega nadaljnjege čebelarskega

Čebelar Jože Iskra pred svojim novim čebelnjakom, na katerega je zelo ponosen.

razvoja. Od tedaj dalje je vsako leto za dva ali tri panje povečal svoje čebelarstvo. Panje je začel izdelovati sam. Kmalu je postal član ČD Ilirska Bistrica in časopis »Slovenski čebelar« mu je postal pglavitno strokovno vodilo. Kot dragocena strokovna navodila skrbno hrani vse številke te revije.

Kakor je širil čebelje družine oziroma panje, je gradil tudi čebelnjake, od malega do zdajšnjega, ki si ga je kot četrtega zgradil sam. V tem ima zdaj 60 AŽ panjev s 15 rezervnimi družinami. V njem ima prostor za vse čebelarske potreščine. Ta čebelnjak je tudi na sliki, pred njim pa čebelar Jože Iskra. V bližini novega čebelnjaka je nasadil več medovitih rastlin, kot so lipa, domača in madžarska akacija ter druge. Kot gozdarski upokojenec preživi Jože vse primerne dneve pri svojih ljubljernih čebelah.

Za tega člana ČD Ilirska Bistrica je značilno, da nikoli nobene čebelje družine ni kupil. Temelj njegovega čebelarstva je roj, ki ga je leta 1948 našel v stari bukvi. Le v zadnjih letih je kupil nekaj mladih matic.

Posebej pa velja omeniti, da Jože doslej ni izgubil niti ene same čebelje družine, in to kljub boleznim, ki so bile v minulih letih zelo razširjene na ilirskobistriškem območju. Bilo je več noseme, hude gnilobe čebelje zalege, pa tudi varoza je redčila čebelje družine v vseh čebelnjakih. V zadnjih letih prevladuje poapnela čebelja zalega, saj jo najdemo že skoraj v vseh panjih. Proti varozi je uporabljal varamit in folbeks po strokovnih navodilih. V zadnjih letih pa redno uporablja fluvalinatne ploščice. Proti tako razširjeni poapneli zalegi uporablja propolis (120 kapljic na liter sladkorne raztopine) za razkuževanje vseh panjev pred uporabo. Tako je ta bolezen pri njegovih čebelah zelo redek pojav.

Jože Iskra že deset let sodeluje v ČD Ilirska Bistrica kot član UO in čebelarski preglednik. Ob vsaki priložnosti zelo rad pomaga s svojimi izkušnjami mlajšim in manj izkušenim čebelarjem. Vsekakor je njegov način čebelarjenja vreden posne-manja.

ekoč so pisali

NAŠI ULJNJAKI

FRANC GUNA (nadaljevanje)

Ta okna lahko potem uporabljaja različno. Pri vsajanju rojev je posebno učinkovita neposredna svetloba od zadaj, ker ti najhitreje prežene čebele

s sipalnika v panj. Ko pri odvzemanju medu ometaš čebele s satja, pa je bolje imeti okno na svoji desni, ker lepo vleče čebele nase, da se ti

ne zaletavajo v obraz. Prav v tem oknu naj bo begalnica, ki ti zelo olajša tako delo. To je naprava, ki je ne morem nikoli dovolj prehvaliti in se res izplača. Čebele hitro odvaža iz notranjosti, zunanijim pa popolnoma prepreči vstop v uljnjak. Polkna drugih oken so medtem zaprta. S tem dosežeš, da čebele ne križarijo po uljnjaku in te ne nadlegujejo pri delu, temveč odletavajo naravnost v pravo smer.

Zelo pa motijo kake morebitne odprtine v pročelju uljnjaka, kar pri nas ni redek primer. Poleti in zlasti jeseni silijo skozi nje čebele, pozimi pa veter in sneg. Svetloba s te strani te pri delu samo slepi; panj, ki si ga odprl, da ga pregledaš, pa je v senci ali celo v temi. Take odprtine je treba založiti s panji ali opaziti z deskami.

Tla v uljnjaku so navadno lesena; to je topel tlak, le ob hoji nekoliko ropota. V novejšem času postavljajo nekateri svoje stalne uljnjake na gladko betonsko ploščo, ki potem dobro rabi kot tlak. Da se lepo pometati in čistiti, le mrzel je, tako za padajoče mladice kot za čebelarjeve podplate. Nobeno razkošje ne bi bilo, če bi si zato čebelar privoščil kako gladko sodobno preprogo – stragolo, podoliti ali kaj podobnega, kar se da po potrebi tudi očistiti. Uljnjak bi s tem gotovo pridobil.

Soliden uljnjak ni brez stropa. Ličen strop naredi njegovo notranjščino svetlejšo in dosti prijaznejšo, obenem pa varuje čebele, da se ne izgubljajo v mračnem podstrešju. Pa tudi podstrešje samo nam tako več zaleže. Prostorno podstrešje s podom je v sodobnem čebelarstvu shramba, ki jo čebelar nujno potrebuje, da tam odlaga razne predmete: poleti velike množine slamnic, plasti časopisnega papirja, ločilne deske in podobno, pozimi pa ujemalnice, prestrezala,

sipalnice, kozice, stojala, sončne topilnike, rezervne panje, satnike, nosila za panje in še veliko drugega. Nikakor pa ne sme biti podstrešje ropotarnica, kamor bi odmetaval vso nerabno starino od polomljenega kolovrata do razcefrane rdeče marele. Kot v spodnjem delu uljnjaka naj vlada red tudi na podstrešju! V takem uljnjaku potem z veseljem delaš in se v njem res ugodno počutiš.

Velika napaka pa je, če je uljnjak prenizek, da ti strop tako rekoč pritiska na glavo. Zgornjo vrsto žnideršičev v takem primeru zelo težko opravljaš in si primoran, da stopiš na kak podstavek. Saj se potem niti vzravhati ne moreš! Preudaren čebelar bo zato že pred postavitvijo planiral zadostno višino. Ni pretirano, če pri večjih uljnjakih (nad 30 žnideršičev) doseže sleme višino 4 m. Tako bosta strop in podstrešje dovolj visoka in tudi streha bo dosti nagnjena.

Prav taka, če ne še večja napaka uljnjaka je premajhna prostornina. Pogosto naletiš na uljnjak, ki nima za panji niti meter prostora. Kako se boš pa obračal v taki tesnobi z žnideršičem v rokah, ko se še sam komaj zasučeš? Res, da notranja prostornost pridobi tudi z dolžino, toda če je za panji manj kot en meter, ni nič. Primerna širina bi bila 1,50 do 2 m. To je posebno pomembno za manjše uljnjake, v katerih dolžina le malo pripomore k prostornosti. Ne gre samo za to, koliko panjev boš stlačil v uljnjak, temveč gre zlasti za nujne možnosti, v katerih jih boš lahko uspešno opravljal. A tudi z užitkom! Nikakor pa ne more biti užitek, če si se ujel v skrinjo, kjer kvečjemu še lahko s prstom pomigneš ali žalostno zastokaš. In če te končno še kaka srboritka pošteno useka, recimo prav pod nos – saj niti poskakovati nimaš kje!

Naši znani čebelarji

SAMO NOVIH IDEJ POTREBUJEMO!

Kako doseči, prepričati in pridobiti ljubitelje medu?

Čebelarji so zares v neverjetnem položaju: sploh ne opazijo, pa tudi zanima jih ne, kako malo okolica ve o njih in njihovem delovanju. Večinoma ostajajo samotarski »bojovniki«, ki delujejo v zavetju in se spretno izogibajo kaosu trga. Videti je, da so resnično zadovoljni s seboj in s svetom. Vendar pa teh besed ne smete razumeti narobe. V resnici je lepo, da se lahko

človek po vsakodnevni obveznosti sprosti ob delu s čebelami. In desetletja je temu tudi bilo tako. Kar naenkrat pa imamo opraviti s količinami medu, o katerih so naših dedje včasih le sanjali.

Tudi ob takšnih količinah bi pravzaprav lahko mirno spali, če . . . če med ne bi imel svoje vrednosti, ki zahteva primerno ravnanje.

Prvič, je med eno najboljših živil, ki ima nedvomno prednost pred številnimi industrijskimi izdelki, saj ga lahko uživamo takšnega, kakršnega nam ponudijo čebele. O njegovih zdravilnih učinkih nam ni treba posebej govoriti. Zato moramo varovati in negovati njegov ugled!

Drugič, med pomeni kavcijo, jamstvo narave. Le zakaj? Priznati moramo, da želi vsak čebelar pridobljeni med tudi prodati. Vsak si namreč želi povračilo za vloženi trud, čas in denar. Zato čebelarstvo je in bo ostalo tržno odvisno. Dokler trgovanje z njim cveti, cveti tudi narava. Narava potrebuje čebele in verige »čebele – čebelar – med – trg – čebelar – čebele – narava« ne smemo pretrgati. Ni čudno, da čebelarje imenujejo tudi »varuhi narave«. Živalski in rastlinski svet sta povsem odvisna od čebel. Naj torej obvelja, da je treba trgovati.

Na tako pogosto vprašanje – KAKO, nam odgovarjajo nemški kolegi, ki vsako ponujeno priložnost izrabijo za najpomembnejše: za reklamo. In zakaj reklama? Zato, da se čebelarjem ne bo treba ozirati le na velike odjemalce medu, trgovske verige in velike samopostrežne trgovine. Tam zanje namreč ni pravega zaslužka. Reklama oziroma domiselne oblike in načini predstavitve v okviru sejmov (tematsko primernih, seveda), turističnih prireditvev, šol in drugih krajevnih praznovanj čebelarja predstavijo najboljšemu kupcu – posamezniku. S svetovalnimi in predstavitvenimi oziroma poučnimi stojnicami v okviru organiziranih prireditvev je mogoče posamezniku vlititi potrebno zaupanje in približati nekaj poglobitvenih resnic:

- čebele ne zbujejo nikakršnega strahu,
  - čebelarstvo je tako praktično kot tudi raziskovalno zelo zanimivo,
  - dala s čebelami se lahko naučimo,
  - čebelarstvo je lahko odlično dopolnilo k poklicu ali sprostitev,
  - čebelarstvo ima zanimivo zgodovino,
  - čebele imajo v naravi oziroma okolju ključni položaj,
  - sodobno čebelarstvo je mojstrsko in tehnološko primerno,
  - **nakup domačega medu omogoča ohranitev ekološko nujno potrebnih čebel v domačem okolju,**
  - med se razlikuje glede na letni čas in glede na kraj izvora,
  - čebelarji medu ne spreminjajo, ga le negujejo in takšnega ponudijo stranki.
- Predstavitve je treba izvesti tudi praktično, in sicer z demonstracijami čebelarskih opravil, kot so: mešanje oziroma točenje medu, izdelovanje panjev in drugih pripomočkov iz lesa . . . Vse skupaj lahko popestri razstava zgodovinskih eksponatov in starih pripomočkov.

Poskrbeti pa ne smemo le za oči, temveč tudi za želodec. Zato poleg poskušnje različnih vrst medu ponudimo tudi možnost za preizkus kuharskih receptov, predvsem slaščic z medom. Poleg tega pa ne bo odveč tudi predstavitev uporabe medu v domačem zdravilstvu in kozmetiki.

Naj bodo te zamisli nemških kolegov izziv in vzpodbuda čebelarskim društvom že v bližajočih se spomladanskih in poletnih prireditvah. Pa veliko uspeha!

»DIE BIENE« 1/93.
Prevedla in priredila:
Mateja Leskovar

GRADITEV SATJA IN ŠTEVILČNOST ČEBEL-DELAVK Z MATICO IN BREZ MATICE

Priredil: STANE SAJEVEC

V čebelarstvu so mogoče različne primerjave, ena izmed njih je tudi primerjava med graditvijo ali negraditvijo satovja ob različni številčnosti (količini) čebel delavk z matico ali pa tudi brez matice v čebelji gruči. Temu bi lahko rekli tudi gradilni nagon in številčnost čebel z matico in

brez matice v čebelji gruči.

R. Darchen je leta 1957 v »Insectes sociaux« objavil rezultate svojih poskusov. Ugotovil je, da

- že gruča 50 čebel-delavk gradi satiček, če je navzoča matica;

- gruča 200 čebel brez matice sicer ne gradi

satovja, če pa jim podtaknemo v gučo mrtvo matico, ga začnejo graditi;

– gruča 5.000 čebel-delavk začne graditi satje šele po 14 dneh, ko se v gruči kot trotočke, pojavijo čebele-delavke;

– gruča 10.000 čebel-delavk gradi satovje tudi, če ni zalege in matice, vendar jo moramo dobro krmiti;

– gruča 15.000 čebel-delavk začne takoj graditi satovje, tudi če je brez matice.

Ta poskus ima tudi svojo praktično stran. To je predvsem določitev števila čebel-delavk za večsatni prašilček ali plemenilček za mlade ma-

tice. Praksa priporoča tri ali štiritisatne plemenilčke, in sicer zaradi naravne oblike čebeljega gnezda in lažjega vzdrževanja termo in klimatske regulacije v gnezdu. Za tako družinico pa potrebujemo 50 do 60 g čebel, če polnimo plemenilčke na tehničnici, ali pa štirioglato zajemalko (narobe prisekana piramida) s prostornino 300 cm³. Z njo zajemamo 130 do 170 g čebel ali 1200 do 1500 čebel delavk.

Tako močan plemenilček lahko kljubuje tudi v manj ugodnih vremenskih razmerah, npr. ob spomladanskih ohladitvah ali deževju.

Vir: R Jacoby, »Das Imker ABC«, 1964, str. 69.

UKREPI ZA IZRABO ZMOGLJIVOSTI ČEBELJIH DRUŽIN

STANE SAJEVEC

Čebelja družina je množica (manjša, srednja ali velika) čebeljih osebkov. Kot so jo opredelili strokovnjaki, je to biološka in pridobitna združba dveh tretjin panjskih ali gnezdnih čebel, tretjine pašnih ali izletnih čebel, ene matice, zalege, zalog krme (medu in cvetnega prahu) v satju ali na njem znotraj votlega prostora v naših klimatskih razmerah. V spomladanskem in poletnem oziroma v razmnoževalnem obdobju je v čebelji družini še nekaj sto do nekaj tisoč trotoč, to je samcev.

Vsa naštetna razmerja se lahko med celoletnim razvojem čebeljih družin spreminjajo, to pa je odvisno od razvoja v naravi.

Opozoriti želim le na en čebelarjev ukrep v pozno zimskem ali zgodnje spomladanskem obdobju razvoja čebelje družine.

Znanstvenica iz nekdanje Sovjetske

zveze Perepelova je na podlagi poskusov dognala, da so čebelje družine v pozno zimskem ali zgodnje spomladanskem obdobju zalegle več zalege, če jim je postopno razširjala gnezda z dodajanjem satja iz rezerve. Satje je prej zelo poškopila z gostim sladkornim sirupom, dodala pa ga je ob gnezdo čebelje družine k zalegi ali tudi nad zalego, če so bile družine »močne« ali močno živalne. S tem ukrepom je prisilila panjske čebele, da so začele čistiti satje, ki ga je matica nato zalegla.

V takih družinah se je obseg zalege s 34 odstotkov povečal na 60 odstotkov v primerjavi z družinami, ki jim je gnezdo razširjala (povečevala) s suhim satjem iz rezerve.

Ta ukrep pa ni več učinkovit, ko je v naravi dovolj toplo in ko je v naravi dovolj svežega nektarja in peloda.

ehnologija čebelarjenja

PRIDOBIVANJE ZADELAVINE

PAVEL ZALETEL

Zadelavina, propolis ali smolnati vosek, kot ga je imenoval Janša, je smolnata snov, ki jo zbirajo čebele med drugim posebno na divjem kostanju, topolu, iglavcih in na nekaterih vrstah sadnega drevja. Čebele jo uporabljajo po eni strani zato, da z njo zalepijo – zadelajo razpoke v panju, po drugi strani pa, da z njo obdajo vse, kar

bi v panju zaradi razkrajanja škodovalo družini. Če čebelja družina v panju »po nesreči« umori rovko ali smrtoglavca, takega tujka iz panja ne more odstraniti. Zato pa ga obda z zadelavino, da ji zaradi razpadanja ne škodi smrad. Z njo tudi zelo natanko prevlečejo skoraj vse dele v panju. Stičišča posameznih panjskih delov pogo-

sto močno zlepijo, kot na primer stik med sati in kvačicami ali sati in nosilnimi palicami. Podobno ukrepajo tudi tam, kjer čutijo večjo ali celo samo manjšo oviro. Na primer: matično rešetko, mrežo na okencu – posebno v plodišču, žrelu itd. Pozno poleti debelo prevlečejo tudi vse napol izdelane sate, tako da jih prihodnje leto ne dodelajo in jih zato tudi matica ne zaleže.

Divje čebele, ki gnezdi po gozdnih v razpokanih ali razklanih duplih starih dreves nanesejo tudi pol kg ali celo več zadelavine. Z njo zadelajo celo nekaj cm široke reže. Nekaj podobnega naredijo čebele tudi tedaj, kadar si poiščejo dom v skalni duplini.

Včasih čebelarji zadelavine niso uporabljali in jo zato tudi niso pridobivali. Pred stoletji so jo uporabljale le zeliščarke, takrat imenovane »vešče« za čudežno zdravilo pri ranah, saj je pri čiščenju gnojnih ran učinek le redko kdaj izostal. Danes je to seveda precej drugače. Poraba zadelavine je vedno večja v zdravstvu in v zadnjem času tudi v kozmetiki. Ni še dolgo tega, ko so čebelarji izločali družine, ki so močno »smolile«. Danes so take družine zaželeno, posebno, če čebelarimo na stalnem mestu in donos medu ni velik. Tako lahko z zadelavino nadomestimo, po vrednosti seveda, marsikateri kilogram medu, čeprav je cena zadelavine več kot nizka. Velečebelarji zadelavino redno pobirajo in imajo za to opravilo svoj način dela. Manjši čebelarji pogosto govorijo, da je zadelavine v panjih tako malo, da se je ne izplača pridobivati, ker se pri struganju tako in tako skoraj vsa izgubi in še rok se preveč lepi. Pravi začetniki in tisti, ki čebelarijo šele nekaj let, na zadelavino sploh ne pomislijo. Saj jim je tisti, ki so jih ali jih še uvajajo v svet čebelarstva, ponavadi niti ne omenjajo. Manjka še preveč drugega znanja!

Iz novih dobro izdelanih panjev ne bomo dobili veliko zadelavine, posebno še, če so v njih šibke družine. Veliko več jo bomo pridobili v starih razpokanih panjih, v katerih so notranje ploskve vse prej kot ravne in gladke, v njih pa so močne družine. Če donos zadelavine prepustimo naravnemu nagonu čebel, je ne bomo dobili veliko. Potrebno je vplivati na čebelje družine, da

jo prinesejo čim več. Pri nakladnih panjih preprosto vložimo tanjši kovanec med dve nakladi. Ko čebele v grobem zadelajo nastalo režo, zadelavino površno postrugamo. Povsem je ne smemo odstraniti nikoli, ker na lepljivo podlago čebele hitreje nanesejo novo. Ker čebele rade z zadelavino bolj ali manj zadelajo tudi mrežo na plodiščnih okencih, lahko to nagnjenje s pridom uporabimo. V satnico okenca vstavimo drugo, redkejšo mrežico ali tkanino in jo približno dva mm odmaknemo od prve. Novo prepreko čebele kaj hitro napolnijo z zadelavino. V AŽ panju lahko na plodiščne sate položimo približno 3 mm debelo plastično ploščico, veliko približno 15 x 20 cm, prej pa smo jo natrli z zadelavino. Vanjo so skoraj prek cele dolžine vrezane reže, ki so zgoraj široke tri, spodaj pa 2 mm. Torej so podobne rešetkam v štedilniku. Tudi take odprtine čebele hitro zadelajo. Pri nakladnih in listovnih panjih pridobimo zadelavino tudi na letvici z žrelom. Letvico stanjšamo za polovico in jo za kakšen mm skrajšamo. To seveda naredimo na rezervni letvici. Pravo letvico pač prihranimo za zimsko paženje panja. Načinov za pridobivanje zadelavine je seveda še več. Uporabljati pa smemo le tiste, ki čebelji družini v njenem razvoju ne škodijo. Če hočemo dobiti od družin čim več zadelavine, bomo že odbirali takšne družine, ki so bolj nagnjene k nabiranju le-te.

Zadelavino pridobivamo prek celega leta. Seveda je razlika med pridobivanjem zadelavine poleti, ko je le-ta mehka in lepljiva, in pozimi, ko je trda in krhka. Seveda zadelavino pozimi strugamo le iz rezervnega satja in praznih panjev. Za pridobivanje zadelavine potrebujemo: panjsko dleto, novo in redko žično ščetko, koničast nož, tanke zagozde, redko žično mrežo ali tkanino, plastično rešetko in seveda primerno škatlo brez pokrova, dolgo za dve dolžini sata ter široko za eno dolžino in pol. Stranice naj bodo visoke vsaj 15 cm. Pri struganju zadelavine namestimo v oddaljeni konec škatle 5 – 7 cm debelo poleno. Pri vsakem pregledovanju družin, razen pri bežnih pregledih, med drugim pregledamo tudi satnice. Kadar je na njih toliko zadelavine, da že ovira premeščanje satov, jo

postrugamo s panjskim dletom. Ker je zadelavina topla in mehka, se večinoma nabira na rezilu dleta. Le malo jo pade v podstavljeno škatlo. Z dleta jo zlahka odstranimo z vlažnimi prsti. Na robovih okenc je zadelavina navadno že ohlajena, ko jih vračamo na stara mesta, zato pred tem z lahkoto postrugamo z njih morebitno zadelavino. Iz notranjih stranic panjev, kjer se okenca dotikajo sten, odstranjujemo zadelavino tako, da na podnico namestimo dovolj velik kos časopisnega papirja, na kate-rega potem postrugamo zadelavino, nato pa jo stresemo v škatlo. Vsak panjski del pri čiščenju, če se le da, namestimo na poleno v škatli. Tako ne izgubimo skoraj nič zadelavine. Sata, na katerem smo našli matico, nikoli ne čistimo, ker obstaja možnost, da nam matica pade iz sata. Res le v škatlo, vendar je tudi tak padec prehud. Pa tudi samo struganje po satu je za matico prevelik stres. Plastične rešetke (ne

matične), žične mrežice ali tkanine z zadelavino, damo za uro ali dve v zmrzovalnik. Z rešetk in tkanin lahko čez nekaj časa odstranimo zadelavino že z rahlim prepogibanjem. Zaradi krhkosti zmrznjene zadelavine se bo popolnoma ločila od podlage. Iz mrežic jo odstranimo tako, da narahlo tolčemo po njih z žično ščetko. Na podoben način odstranimo zadelavino tudi iz mrežic na panjskih okencih, ko pozimi čistimo notranjost panjev. Druge dele panjev postrugamo s panjskim dletom.

Po vsakem zbiranju očistimo zadelavino smeti in morebitnih mrtvic ter izpraznimo škatlo. Zadelavino stresemo v steklen kozarec in ga dobro zapremo. Tako pridobljena zadelavina je čista. Kozarce hranimo v suhem in hladnem prostoru. Če zadelavino hranimo v toplem prostoru, se prime v kepo. Če pa jo hranimo v odprti posodi, se preveč posuši, čeprav sicer skoraj ničesar ne izgubi.

SLADKORNO TESTO – POGAČE Z ENCIMOM INVERTAZE

MARJETA SUŠNIK

V aprilski številki SLOVENSKEGA ČEBELARJA lahko preberemo sestavek o pomenu sladkornih pogač g. Pavla Zaletela. Še bolj podrobno o sladkornem testu piše inž. Šivic v januarski reviji MOJ MALI SVET. Tam je v štirih točkah strnil pomen in prednosti pokladanja sladkornega testa v primerjavi s pokladanjem sirupa:

1. Sladkorne pogače lahko pokladamo čebeljim družinam v vsakem letnem času, podnevi in ponoči, ne da bi izzvali ropanje in vznemirjali družino.

2. Testo jemljejo čebele počasi in imajo občutek, da so na paši, to pa spodbuja matico k zaleganju.

3. Zdravila, ki jih umesimo v testo, imajo dolgotrajen in boljši učinek.

4. Kjer čebelam narava ne daje dovolj cvetnega prahu, dodajamo pogačam pelodne nadomestke: sojino moko, kvas, mleko v prahu, vitamine, zdavila in mikro elemente.

Sama priprava testa je z encimom INVERTAZA preprosta in hitra, pa tudi primer-na, ker je saharoza razgrajena v glukozo

in fruktozo. Sama sem preizkusila dva načina izdelave pogače. V obeh primerih morata biti sladkor ali saharoza zmleta v prah.

PRVI NAČIN PRIPRAVE:

V polivinilno vrečko odtehtamo 1 kg sladkorja v prahu, dodamo 1 g encima invertaze ter prelijemo z 0,8 dcl mlačne vode – do 50 °C. Nato vrečko s sladkornim testom z roko pregnetemo. Z gospodinjskim valjarjem oblikujemo primerno obliko in debelino. Že čez nekaj časa – par ur, encim razgradi saharozo v glukozo in fruktozo in tako je testo – pogača primerna za pokladanje: še pred tem je treba čebelam omogočiti dostop v vrečko.

DRUGI NAČIN PRIPRAVE:

Najprej pripravimo vsaj 70-odstotni, lahko tudi 80-odstotni invertni sirup. Postopek priprave invertnega sirupa je opisan v SLOVENSKEM ČEBELARJU, marec 1993. 70-odstotnemu sirupu dodamo približno pet delov sladkorja v prahu (5:1).

80-odstotnemu sirupu dodamo približno tri dele sladkorja v prahu (3:1).

Maso z roko pregnetemo. Opozarjam, da bo zaradi težav z ročnim gnetenjem, dovolj 1 kg sladkorja naenkrat. Vse skupaj damo v vrečko, nadaljnja priprava pa je enaka kot pri prvem načinu priprave.

Strojno gnetenje zahteva industrijski gnetilec in vprašanje je, če je pekarski gnetilec za testo dovolj močan, čeprav ga je inž.

Šivic verjetno preizkusil in ga priporoča. Pravi, da lahko v pol ure zgnetemo 50 kg pogače.

Eno od poglobitnih vprašanj je, kako priti do sladkorja v prahu, saj je v trgovini predrag. Za mletje sladkorja uporabljamo kladivasti mlin, ki ga izdeluje MILAN PAV-ŠIČ, Za gradom 20, IDRIJA – oglas na ovitku SLOVENSKEGA ČEBELARJA, april 1993.

Z društvenega življenja

IZ KRONIKE III. POLHOGRAJSKI DOLOMITI IN NJIHOVI ČEBELARJI

Dr. JOŽE RIHAR

Če pridete v Polhov Gradec, vam bodo poučeni povedali, da so tod izkopali zelo bogato grobno opremo iz 1. stoletja, da so na Lovrencu odkrili pozno antično naselbino, da je tja leta 1838 prišel saški kralj Friderik Avgust II. občudovat blagajev volčin, nihče pa vam ne bo vedel povedati, da se je leta 1873 v članstvo Čebelarškega društva za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko med prvimi prijavil Jože Štirmoš izpod Tošča.

Kako veliko **zanimanje za čebelarstvo** je bilo **pred 120 leti** na območju Polhograskih Dolomitov lahko sklepamo po tem, da poleg njega najdemo med udi takratnega strokovnega glasila »Slovenska čebela« še tele može:

Janeza Češnovarja, posestnika na Dohovi;
Janeza Medena, posestnika na Topolu;
Mateja Otrina, trgovca v Rovtah;
Janeza Pekolja, mizarja v Babni Gori;
Matijo Pečovnika, posestnika v Zaklancu;
Franca Riharja, župnika v Planini, doma iz Polhovega Gradca, in
Janeza Turka, posestnika na Topolu.

Z razmeroma majhnega območja torej kar osem čebelarjev, če upoštevamo, da je bilo iz vojvodine Kranjske tedaj skupaj le 174 članov.

To je bilo še v prejšnjem stoletju. Naslednji korak so napravili **pograjski čebelarji**

pred 70 leti. Aprila 1920 so ustanovili Čebelarško podružnico s 27 člani. Iz poročila ustanovnega občnega zbora razberemo, da je bil za načelnika podružnice izvoljen Franc Golmajer, kaplan v Polhovem Gradcu. Njegov namestnik je bil Jernej Trnovec, podobar v Polhovem Gradcu. V odboru so bili še Anton Baloh, orožniški stražmojster, Franc Zdešar z Babne Gore in Franc Vrhovec s Črnega Vrha.

Novo čebelarstvo obdobje se je v Polhovem Gradcu začelo pred 25 leti.

Tedanji odbor Čebelarške družine Ljubljana Vič, pri kateri sem bil tajnik, je namestnil prirediti veselico. Ker s predsednikom družine Jožetom Mažgonom nisva našla primerne lokacije, ideja pa mi je bila všeč, sem razmišljal takole. Če je bilo okolje Turističnega doma v Polhovem Gradcu primerno za sestanek etiopskega cesarja Hajlija Selasija in »komunističnega kralja« Josipa Broza – tako je maršala Tita imenoval novinar Hejkal ob njegovem obisku v Egiptu – zakaj ne bi bilo primerno tudi za čebelarstvo prireditve. Ko sem k sodelovanju povabil predsednika polhograjske čebelarške družine Vinka Zibelnika, je bil takoj za to.

Zgodilo se je, da je bil 20. junija 1968 ob Turističnem domu **čebelarški tabor**. Prireditve sta pripravljali obe čebelarški organizaciji.

Jernej Nartnik, Vinko Zibelnik in dr. Jože Rihar ob otvoritvi čebelarkega doma v Polhovem Gradcu.

Ne vem, če je kdo kdaj opisal osrčje Polhograjski Dolomitov z večjim zanosom in pesniškim občutjem, kot je to uspelo gostu Francetu Guni v članku »Lepi spomini na sončni Polhov Gradec«.

Ko opisuje vožnjo z avtobusom, pove, da se na Dvoru cesta skupaj z Gradaščico stisne med zelena hribovska pobočja.

»Ko pa se soteska kmalu spet odpre, zagledam pred seboj veličastno, edinstveno podobo: iz prostrane doline, obdane z gozdnatimi hribi, se dviga pred mojimi očmi visok stožčast hrib, na katerega južnem pobočju se je razkošatila prijazna vas, ožarjena od jutranjega sonca. Je to tista »Kalvarija«, ki jo turistični priručnik tako spoštljivo omenja kar na prvem mestu med zanimivostmi te pokrajine? Da, in če smem primerjati veliko z malim, naj pripomnim: kakor veličasten dolomitni oltar, ki se sredi velikanske naravne katedrale dviga proti nebesnemu svodu! Res nekaj lepega. To je torej opevani Polhov Gradec, središče Polhograjskega hribovja! Izstopim, avtobus pa odvihra ob robu vasi po cesti proti Črnemu Vrhu.« Pripoveduje, da je bilo udeležencev kot listja in trave, da je igral znani ansambel, da so predstavili enodejanko o Antonu Janši in da je bilo ob splošnem veselju in rajanju dosti priložnosti za utrjevanje prijateljskih vezi.

Na taboru so bile na voljo čebelarke specialitete, različni prigrizki in dobra kapljica, skratka, tabor je tudi po finančni strani lepo uspel.

Čebelarke družina Polhov Gradec je v prihodnjih letih sama prirejala podobne tabore v Srednji vasi.

Meni se je v zvezi s taborom 1968 vtisnila v spomin zlasti zagnanost in organizacijska sposobnost g. Vilka Zibelnika. Leta 1970 je Čebelarke društvo Polhov Gradec v program zapisalo graditev svojega doma. Pri tem je vztrajalo tudi prihodnje leto, iz zapisnika občnega zbora za leto 1972 pa razberemo, da čebelarke tabor ni uspel, da ima društvo premalo finančnih sredstev za graditev doma in da je naletelo na številne druge ovire. V zapisniku za leto 1973 vnovič beremo, da zaradi objektivnih okoliščin načrt o graditvi doma ni uresničljiv. Podpisani, ki ga je društvo v Polhovem Gradcu domala redno vabilo na svoje letne skupščine, sem leta 1974 v imenu Zavoda za čebelarstvo povedal, da je Zavod pripravljen finančno pomagati pri graditvi doma, če bi polhograjski čebelarji privolili v souporabo stavbe. Natančno razčlenjen predlog sem še isto leto poslal petim vodilnim članom. Prihodnji razvoj dogodkov je pokazal, da se je za sodelovanje in graditev najbolj zavzemal tedanji predsednik društva Jernej Nartnik, tedaj direktor krajevnega lesarskega podjetja. Iz zapisnika občnega zbora za leto 1975 razberemo, da je upravni odbor društva na petih sejah razpravljal o vlogi Zavoda in da je bil Nartnik imenovan za predsednika pripravljalnega odbora za graditev doma. Tedanje Nartnikovo mnenje, ki ga je povedal na zboru – da bi namreč z dograditvijo doma društvo izpolnjevalo vse pogoje za ustanovitev občinskega **čebelarkega izobraževalnega centra**, je izziv še danes. Leta 1976 je dobil gradbeni odbor naročilo, da velikost in funkcionalnost Čebelarkega doma uskladi z Zavodom za čebelarstvo, tako da bi prostore lahko uporabljala oba zainteresirana.

Z zgraditvijo doma leta 1980 so si polhograjski čebelarji postavili svojevrsten spomenik. Dom so gradili s prostovoljnimi de-

lom in denarnimi prispevki čebelarjev, uslugami številnih kmetov in finančno udeležbo Zavoda za čebelarstvo. Šele pred zaključnimi deli pa je finančno pomagala tudi občina Ljubljana Vič-Rudnik.

S pogodbo o sofinanciranju Doma čebelarjev si je Zavod, ki se je medtem reorganiziral v Čebelarstvo zadrugo Ljubljana, za 11 let pridobil pravico brezplačne uporabe potrebnih prostorov. Maja 1980 se je zadruga iz utesnenih prostorov zasebne hiše v Rožni dolini preselila v Dom čebelarjev. Zadruga se je nekoliko pozneje priključila

Hmezadu, mlekarna Arja vas, »Zelena dolina« s Čebelarstvom v Medlogu. Danes je v Domu čebelarjev zasebno čebelarstvo podjetje, ki ga uspešno vodi nekdanja uslužbenka zadruga, inženirka živilske tehnologije Malči Božnar, domačinka iz Hrastenic.

Viri:

Slovenska čebela 1974; Slov. čebelar 1920, 4-5: 69; 1972, 11: 317-319; 1992, 7-8: 207-208
Zapisniki občnih zborov Čeb. društva Polhova Gradec 1971, 1973, 1975, 1976, 1977.

Pismo dr. J. Riharja, 28. 10. 1974.

PRODAM lesen čebeljak 3x5 m in 24 AŽ panjev 10-S ter 4 AŽ 7S. Tel.: (068) 57-770.

PRODAM kamion TAM 5000 z 51 naseljenimi Grajševimi 11S panji ter pribor (8-S točilo Rihar, tehnica, agregat). Tel.: (069) 43-046.

PRODAM 13 naseljenih in 37 praznih LR panjev z vso opremo, tel. (063) 25-116, zvečer.

OBVESTILO PREVAŽALCEM

Vsa čebelarstva obveščajo prevažalce, da svoj prihod na pašo obvezno prijavijo. Vsi prevozniki čebelnjaki morajo imeti na paši označbo s točnim naslovom, telefonom lastnika in registrskimi tablicami na vozilu. Zdravstvene dokumente in dovoljenja pa morajo izročiti odgovornim poverjenikom za pasišče. V nasprotnem primeru bodo čebelarstva obvestila ustrezne inšpekcijske službe. Priporočamo vsem prevažalcem da pred prevozom ustrezno zatrejo oziroma zdravijo varozo čebel.

Vse, ki nameravate prevažati čebele, obveščamo tudi, da se ne glede na lastništvo stojišča (zemljišča), **obvezno pisno prijavite poverjenikom za pasišča, ker le čebelarstva upravljajo s čebeljo pašo.**

Društva ne bodo omejevala dovozov na pasišča v skladu z največjo dogovorjeno zmogljivostjo pasišč, zahtevajo pa red in dobre odnose v korist vseh.

NASLOVI IN TELEFONI POVERJENIKOV ZA PASIŠČA

ČD IDRIJA – Alojz Rupnik, Črni vrh 27 a, tel. (065) 77-132 za idrijsko območje

ČD KRIM – Janez Švigelj, Kamnik pod Krimom 27, tel. (061) 631-394 za področje Rakitne, Gorenje Brezovice in Kamnika pod Krimom

– Franc Suhadolnik, Jezero 115, tel. (061) 631-129 za področje Jezera

ČD KOSTANJEVICA NA KRKI – Jože Premru, Dol. Prekopa 8, Kostanjevica, tel. (0608) 60-108.

– Franc Maksl, Oražnova 14, Kostanjevica, tel. (0608) 60-072.

Republiška služba za opazovanje
in napovedovanje medenja

V MURSKI SOBOTI SMO PRIPRAVILI SESTANEK O IZRABI AKACIJEVE PAŠE

Na pobudo službe, ustanovljene pri ministrstvu za kmetijstvo in gozdarstvo, smo sestanek pripravili 2. aprila v prostoru ZČD Murska Sobota. Sestanka so se udeležili

tudi predsedniki ZČD Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer in Murska Sobota, poverjeniki oziroma referenti za pasišča in veterinarski svetovalec za čebelarstvo v

Pomurju dr. vet. med. Štefan Kovač.

Na sestanku naj bi ugotovili razmere in možnosti za gospodarno izrabo pasišč ter priprave pašnega katastra. Za območje občine Murska Sobota je pašni kataster sicer že izdelan, vendar zaradi sprememb v naravi ni ustrezen. Predvsem v zadnjih letih je bilo v gozdovih veliko posekov, zato je manj akacije. Zaradi tega bo treba stari kataster dopolniti. Dopolnjene katastre pa bodo lahko uporabili pri izdelavi pašnega katastra za vso Slovenijo.

Na sestanku smo se dogovorili, da bomo skušali zagotoviti pašo vsaj v tolikšnem obsegu kot lani, vendar bomo zahtevali, da to storijo tudi druge ZČD v Sloveniji. Vodji omenjene službe g. Zdešarju smo predlagali, naj pri delitvi pasišč zagotovi enak postopek. Tako ne bi bilo treba na nobenem območju naše države plačevati nobenih stroškov za organiziranje čebelarje paše. Posamezni čebelarji se lani niso držali dogovora in so svoje čebele pripeljali na pašo, ne da bi se prijavili. Take čebelarje moramo kaznovati, če ne drugače, z objavo njihovih imen v Slovenskem čebelarju.

Da bi odpravili nered, smo se odločili za ustanovitev komisije, ki jo bodo sestavljali predsedniki ČD, poverjeniki oziroma referenti za pasišča, in če bo treba, tudi predstavniki kmetijskih podjetij. Pri nadzorovanju bosta sodelovala še veterinarski svetovalec in kmetijski inšpektor.

Na območju občin Lendava in Murska Sobota bomo ustanovili eno opazovalno postajo, drugo pa na območju občin Gornja Radgona in Ljutomer.

Ko bosta pripravljena osnutek zakona o čebelarstvu in pravilnik o pašnem redu, predlagamo skupno obravnavo v čebelarških društvih. Tako bi ju še bolj konkretizirali. Ob koncu sestanka nas je predstavnik Kmetijskega inštituta Slovenije Marjan Kokal seznanil z delom inštituta na področju čebelarstva, z nalogami selekcijske službe ter z možnostjo za izboljšanje čebeljih družin in večji pridelek medu z zamenjavo matic. Razdelil nam je tudi strokovno navodilo o vlogi čebel pri opravljanju sadnega drevja.

**Predsednik UO ZČD Murska Sobota
dipl. inž. agr. Karel Peček**

NAČRTI IN TEŽAVE ČEBELARSKEGA DRUŠTVA LITIJA

Čebelarstvo Litija je eno najstarejših in najštevilčnejših v občini. V društvo je včlanjenih 81 čebelarjev, ki čebelarijo s približno 1200 čebeljimi družinami, precej pa je tudi čebelarjev, ki zaradi različnih vzrokov niso člani društva.

Po letošnjem občnem zboru prenovljeno vodstvo društva se je z novim zagonom lotilo starih in novih nalog ter z njimi povezanih težav. Zavedamo se, da je slovensko čebelarstvo znova na razpotju. Kot vemo, so te težave nastale zaradi uvedbe demokratične ureditve in sprememb v zvezi z njo, zaradi odcepitve Slovenije in zmanjšane trga za čebelarje pridelke ter zaradi težav pri prevozi čebel na paše v sosednje republike. Poleg tega so nepredvidene težave povzročili tudi novi čebelji zajedavci ter zmanjšana odpornost čebel zaradi onesnaževanja narave in uporabe kemičnih sredstev v kmetijstvu. Zaradi teh novih

okolščin moramo biti čebelarji budnejši, za manjši ali enak pridelek moramo ob precej višjih stroških delati več. Medu prodamo vse manj in po vedno nižjih cenah, kajti tudi naši kupci imajo vedno manj denarja, tako da si marsikdo ne more več privoščiti zdravih darov naših čebel. V litijski občini smo še posebej prizadeti zaradi odmiranja koštanja in težav s prevažalci iz drugih občin, ki vozijo svoje čebele na našo znano in razmeroma zanesljivo koštanjevo pašo.

Zaradi teh težav je med našimi čebelarji le dozorelo spoznanje, da se lahko zanesemo le sami nase, da moramo resno poprijeti in se šele nato obrniti po pomoč drugam, če drugače ne gre. Tako smo sestavili program našega dela. Na prva mesta smo postavili tri naloge: **izobraževanje** (strokovna predavanja, ekskurzije, nakup strokovne literature in pripomočkov, prikazi novih načinov čebelarjenja in njihovo

vih rezultatov), **uvajanje novih načinov čebelarjenja** (zaklade, trietažni in nakladni panji) in **trženje čebeljih pridelkov**. Če bomo te tri naloge dobro opravili, bomo imeli manj težav, pridelki pa bodo večji in boljše. Čebelje pridelke bomo lahko prodali našim strankam neposredno, in to po ceni, ki bo v njihovo in naše zadovoljstvo.

Ob teh treh povečini novih nalogah, ob obilici starih nalog in ob precejšnjih stroških za najem prostorov, društveni čebelnjak in tekoče delo smo kot povsod trčili na pomanjkanje sredstev. Svojih virov sredstev, razen skromnih 500 tolarjev društvene članarine, pa društvo nima. Tako smo po zgledu nekaterih sosednjih društev, predvsem zgledega trebanjskega, zaprosili za

pomoč iz občinskega proračuna. Ker smo dokazali, da je čebelarstvo del kmetijstva in koristi predvsem njemu, je naš predstavnik postal tudi član odbora za kmetijstvo in gozdarstvo pri izvršnem svetu občine Litija. Čeprav so nam obljubili dotacije iz tega sklada, problem sredstev še ni rešen. Zato smo medse povabili tudi župana Mirka Kapljo. Vabilu se je rad odzval in tako moralno kot drugače podprl naše delo. Župan in tudi nekateri drugi člani upravnega odbora so po sestanku dejali, da že dolgo niso sedeli na tako prijetnem in uspešnem srečanju. Z resničnim delom in dobro voljo se uredi marsikaj!

Čebelarstvo društvo Litija

smrtnice

FRANC MAROVT

V začetku decembra 1992 smo gornjegrajski čebelarji izgubili svojega dolgoletnega člana Franca Marovta iz Kopra pri Bočni. Franc Marovt je bil rojen leta 1914, s čebelarstvom pa se je seznanil že v svoji zgodnji mladosti – že njegov oče je bil namreč napreden in izkušen čebelar. Svoje znanje o čebelarstvu, ki mu ga je posredoval oče, je izpopolnjeval in kmalu je postal eden najnaprednejših čebelarjev v tem koncu Zadrebčke doline. Kmalu po 2. svetovni vojni, tik pred njenim koncem je bil hudo ranjen, tako da je bil vse življenje invalid, je začel svoje čebele prevažati na ajdovo, akacijevo in žepkovo pašo. Dolga leta je bil dejaven odbornik čebelarstva družine, usposobil pa se je tudi za čebelarstvega preglednika in sodeloval pri razporejanju čebel prevažalcev, ko so ti čebele pripeljali na hojevo pašo v Bočno. Za svoje uspešno delo na področju čebelarstva je prejel odličji Anton Janša II. in III. stopnje.

**Čebelarstvo družina
Gornji Grad**

JANEZ BRAČUN

Novembra lani je nepričakovano umrl član našega društva in čebelarji prijatelj Janez Bračun iz Brestanice. Pokojni Janez se je rodil v Kozjem. V šolo je hodil v domačem kraju. V bližini šole je bil šolski čebelnjak z nekaj panji čebel. Že kot šolar se je zelo zanimal za čebele, zato je pomagal pri delu v čebelnjaku in si tako nabiral znanje.

Ko je Janez končal šolo in dorastel, na podeželju za mladega fanta ni bilo zaposlitve, zato se je odločil oditi v tedanji Rajhenburg, zdaj Brestanico, kjer je bilo za mlade več dela.

Kmalu po drugi svetovni vojni, ko so se razmere uredile, si je Janez priskrbel čebele in začel samostojno čebelariti. Včlanil se je v čebelarstvo društvo Senovo-Brestanica in je bil ves čas zelo dejaven član. V čebelarstvu je postal zelo izkušen, svoje znanje pa je rad posredoval mlajšim. To je bil tudi vzrok, da je na osnovni šoli v Brestanici vodil čebelarji krožek.

Zelo dejaven je bil tudi pri graditvi čebelarstva doma na Senovem, in to kljub

bolezni. Pomagal nam je, če ne drugače, z nasveti.

V društvu je bil ves čas v izvršilnem odboru. Bil je gospodar, tajnik in dolga leta tudi predsednik. Nekaj časa je bil tudi predsednik ČZ Krško. Izvoljen je bil tudi za delegata v ZČD Sloveniji v Ljubljani.

Za delo v čebelarški organizaciji je prejel odličja Anton Janša III., II. in I. stopnje.

Od našega Janeza smo se poslovili s štirimi čebelarskimi praporji.

Ob odprtem grobu se je od pokojnika poslovil predsednik Čebelarske zveze Krško Branko Vodopivec in se mu zahvalil za njegovo delo v korist čebelarstva.

Pokojni Janez nam bo ostal vzor pravega čebelarja, zvestega člana in dobrega prijatelja.

**Čebelarsko društvo
Senovo-Brestanica**

JOŽEF VINTAR

V dneh, ko se je zima umikala spomladi, smo se čebelarji Čebelarskega društva Črnomelj za vedno poslovili od čebelarja Jožefa Vintarja.

Rodil se je leta 1929 na Desincu pri Črnomlju in bil od svoje rane mladosti povezan s čebelami. Čebelaril je doma na kmetiji. Dolga leta je bil član našega društva. Bil je skromen in vesten čebelar, svoje izkušnje pa je rad posredoval mlajšim čebelarjem.

Na njegovi zadnji poti smo ga pospremili s čebelarskim praporom. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

**Čebelarsko društvo
Črnomelj**

JANEZ ZADRAVEC

Čebelarji ČD Bakovci smo se sredi januarja letos poslovili od našega dobrega prijatelja dolgoletnega člana in funkcionarja Janeza Zadravca. Žal Janezu usoda ni namenila več kot 49 let. Čebelariti je začel pred 19 leti. Prosti čas, tega pa je bilo v njegovem življenju bolj malo, je rad preživel pri čebelah. V načinu čebelarjenja je vedno iskal

nekaj novega in tudi zato je s prevoznim čebelnjakom prevažal čebele na različna pasišča, tudi zunaj Slovenije. Zaradi svoje pridnosti in poštenosti si je pridobil naklonjenost in spoštovanje številnih čebelarjev po vsej naši domovini. Dolga leta je bil član upravnega odbora, tajnik in do konca tudi blagajnik. Več let je aktivno deloval tudi v ZČD Murska Sobota. Zelo prizadeven je bil pri graditvi čebelarskega doma, tudi njemu pa gre zasluga za razvitje prapora. Priznati moramo, da brez njegove gmotne in moralne podpore ne bi bilo niti doma niti prapora.

Janez pa je bil tudi napreden in vzoren čebelar, zato je prejel odličji Anton Janša III. in II. stopnje.

V imenu čebelarjev sta se od njega poslovila predsednik društva Štefan Antolin in dobri prijatelj Stanko Vedlin. Imel je še veliko želja in načrtov, vendar mu je zahrbtna bolezen preprečila njihovo uresničitev.

Vsi člani se mu zahvaljujemo za njegovo nesebično delo in ohranili ga bomo v prijazen spominu.

**Čebelarsko društvo
Bakovci**

SLAVKO ZUPANČIČ

Boleče nas je prizadela novica o smrti priljubljenega člana Čebelarske družine Dolsko Slavka Zupančiča, rojenega leta 1927 v Dolskem.

Ljubil je naravo in v veliko radost ter veselje so mu bile čebele, pri katerih je presedel veliko ur. Bil je dolgoleten in uspešen član upravnega odbora ter blagajnik naše čebelarske družine.

Po poklicu je bil pilot, kapetan in inštruktor na potniških letalih DC.

Za svojo bogato čebelarsko dejavnost je prejel odličje Anton Janša III. stopnje.

Na zadnji poti smo ga številni čebelarji, prijatelji in znanci spremljali s čebelarskim praporom. Ohranili ga bomo v prijetnem in trajnem spominu.

**Čebelarska družina
Dolsko**

ANTON DIRINBERK

Konec marca nas je za vedno zapustil naš dolgoletni član Anton Dirinberk.

Rodil se je pred 83. leti v prijazni vasi Brezje pri Brežicah. Lepota naravnega okolja, v katerem je odrasčal, je gotovo vplivala tudi na njegove življenjske odločitve. Da bi ostal v čim tesnejšem stiku z naravo, je postal priznan strokovnjak v kmetijstvu. Seveda je zelo dobro poznal koristnost čebelic v svoji stroki. To je bil tudi razlog, da je od

leta 1948 do smrti aktivno čebelaril. Ves ta čas je bil tudi zelo dejaven član Čebelarke družine Rogatec. Svoje bogato poznavanje življenja čebel in dolgoletne izkušnje, je nesebično prenašal tudi na mlajše vrstnike. V Čebelarški družini Rogatec je bil dolgoletni član upravnega odbora, v letih 1970 do 1976 pa tudi predsednik nadzornega odbora. Njegov prispevek k uspešnemu delovanju Čebelarke družine Rogatec je bil velik.

Njegove čebelice so izgubile dobrega gospodarja, mi čebelarji pa iskrenega prijatelja, ki ga bomo ohranili v trajnem spominu.

**Čebelarška družina
Rogatec**

ČD DOVJE – MOJSTRANA SE JE POSLOVILA OD ŠTIRIH SVOJIH ČLANOV

TILEN KOZJEK
(1909–1992)

JANEZ JANŠA
(1950–1992)

IVKO KLANČNIK
(1932–1992)

FELIKS PETERNEL
(1924–1993)

Prišla je pomlad, vse se prebuja, poraja se novo življenje, vas dragi prijatelji, pa ni več med nami. V pičlih petih mesecih ste odšli kar štirje. Tilen, najstarejši in najumnejši čebelar, Janez, mlad in uka željan, ki si je z velikim veseljem postavil ličen čebelnjaček, pa Ivko, ki je svoje izkušnje prenašal na mlade. Ko smo že verjeli, da nas je kruta usoda že dovolj prizadela, je odšel še Feliks, čebelar, ki je bil vedno ponosen

na svoje čebelarstvo delo.

Na srečanjih se bomo ozirali na prazne stole in klop, na kateri smo posedali in se pogovarjali o čebelah. Vas ne bo več, marsikaj se bo spremenilo, življenje pa bo teklo naprej. Prišla bo naslednja pomlad, nova rojstva . . . pa tudi . . . ?!

Čebelarji ČD Dovje Mojstrana se vas bomo še dolgo spominjali.

ČD Dovje-Mojstrana

Čebelarji, priskrbite si encim inverzato za pripravo invertnega sirupa in pogač! Bliža se čas jesenskega krmljenja čebel. Če želite čebelam olajšati napore, najprej razgradite gospodinjski sladkor z encimom **invertaza**. Dobite jo v zavitkih po 50 g, ta količina pa zadostuje za pripravo 350 kg 70-odstotnega invertnega sirupa. Priložena so tudi navodila za uporabo. O njeni uporabi lahko preberete tudi v letošnjem Slovenskem čebelarju, št. 3 (str. 76) in 6. Naročila s polnim naslovom in telefonom ter številom naročenih zavitekov po 50 g pošljite na naslov **CARDEM d.o.o., Na Produ 38, 62390 PREVALJE**, tel. (0602) 31-338, faks: 0602-31-338. **En zavitek stane 60 DEM v tolarški protivrednosti** (obračunan je tudi 20-odstotni prometni davek). Inverzato pošljemo tudi po povzetju po pošti.

PRODAM TAM 5500, predelan v prevozni čebelnjak za 66 AŽ panjev z obnovljenim motorjem, inf. (061) 484-284 zvečer.

PRODAM 3-satno rabljeno točilo in več močnih č.d. na 5 in 9 S s panji ali brez, inf. (064) 713-036.

PRODAM prevozni čebelnjak TAM 4500, registriran do aprila 94, za 48 AŽ panjev s prostoroma za točenje in spanje, inf. (069) 22-594 po 20. uri.

ZARADI starosti prodam večje število č.d. s panji ali brez, inf. (0608) 75-853.

PRODAM nove AŽ panje za polovično ceno, inf. (063) 813-514.

PRODAM TAM 4500, preurejen za prevoz čebel, s 60 dve leti starimi panji in 56 družinami, inf. (062) 708-332 med 18. in 21. uro.

PRODAM kontejner za prevoz 32 AŽ panjev in 20 7 S brez čebel, inf. (066) 23-631.

PRODAM č.d. na 5 S, inf. (065) 31-061 v večernih urah.

PRODAM nove AŽ panje 10 S in cinkane satnike, inf. (061) 613-022.

PRODAM prenosni čebelnjak za 24 AŽ panjev 10 S in več starejših rabljenih panjev, inf. (061) 446-422.

UGODNO prodam 10 AŽ panjev 10 S s čebelami na prikolici za osebni avto, inf. (061) 171-150.

ZELO UGODNO prodam tovorni avto, predelan za prevoz čebel, inf. (061) 877-133.

MANJŠI čebelnjak vzamem v najem v okolici Ljubljane, inf. (061) 226-120 zvečer.

PRODAM 4 družine v AŽ četvorčku, »kontejnerčku« (4x3 etaže x 10 S = 6 AŽ). Cena 140.000,00 SIT, inf. (065) 22-779.

PRODAM 2 LR panja ali jih zamenjam za AŽ 10 S, inf. (067) 86-463.

TRAKTORSKO prikolico za prevoz 20 AŽ (s panji ali brez) prodam, inf. (065) 68-163.

PRODAM čebelnjak z naseljenimi AŽ panji, inf. (0601) 62-480.

PRODAM tovornjak TAM 5000 s 54 novimi panji s čebelami, inf. (065) 25-829 v večernih urah.

PRODAM roje, inf. (061) 375-241.

PRIKOLICO za osebni avto za 18 AŽ panjev ugodno prodam. Slika je bila v SČ 5/92, inf. (061) 331-993.

PRODAM lipove plohe, inf. (064) 621-275.

PRODAM čebelnjak za 21 AŽ panjev, rabljene AŽ panje, rabljeno 4-satno točilo, dvoosno kamp prikolico z vgrajenimi 16 panji – potrebno obnove, inf. (061) 345-521.

PLEMENILNA POSTAJA Josip Verbič v Kamniški Bistrici obvešča čebelarje, da bodo matice na voljo po 15. juniju 93. Naročila na naslov: Franc Sitar, Košiše 10, 61240 Kamnik – (061) 832-421.

PRODAJAMO feromonske vabe za privabljanje čebeljih rojev. Cena vabe je 400,00 SIT. V ceni ni zajet 20 % prometni davek in potni stroški.

IKEMA d.o.o. PTUJ, Orešje 4, 62250 Ptuj, tel. (061) 772-584, fax: (062) 771-090.

VZREJA MATIC kranjske pasme z najdaljšo tradicijo

Alojz Bukovšek, Golo brdo 19, 61215 Medvode

vam nudi označene matice s kratkim navodilom za dodajo. Naročite jih lahko po tel. (061) 612-428. Prevzem osebno ali po pošti.

CENE MEDU NA TRGU IN PRI ČEBELARJIH NA DOMU

Cena medu na ljubljanski tržnici se je v zadnjem mesecu nekoliko dvignila. To je posledica padanja vrednosti tolarja v primerjavi s tujimi valutami, rasti cen repromateriala in dviga cen medu v veleblagovnicah in trgovinah. Nekateri redki prodajalci med še prodajajo po starih cenah, večina pa prodaja hojev med od 500 do 600 SIT za kilogram, gozdni po 400 do 450, najcenejši pa je cvetlični med po 350 SIT. V trgovinah je diskontna cena najcenejšega uvoženega medu 339 SIT za kilogram, sortni medovi pa so po 443 SIT. V polkilskih kozarcih pa so sortni medovi boljše kvalitete od 400 do 450 SIT. Cene medu na drobno so se tudi pri čebelarjih na domu nekoliko dvignile. Kvaliteten cvetlični med prodajajo v kilskih kozarcih po 350 SIT, gozdni pa po 450 SIT. Hojev pa po 500 SIT.

Urednik

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME

Čebelarji, nabavite sodobno čebelarsko opremo pri proizvajalcu z dolgoletno tradicijo

Nudimo vam:

- Vse vrste točil iz aluminijaste in nerjaveče pločevine z ročnim gonilom ali avtomatskim krmiljenjem
- stroje in pripomočke za odkrivanje satja v več izvedbah
- parne kuhalnike voščin
- posode za shranjevanje medu iz nerjaveče pločevine različnih dimenzij
- osipalnike in drug čebelarski pribor

SE PRIPOROČAMO!

ANTON LOGAR, Zupanova 1, 64208 Šenčur, telefon (064) 41-663, 43-123.

PRODAJA IN NAKUP ČEBELARSKEGA KOLEDARJA 1994

Vabimo vse čebelarje in čebelarska društva, da se pridružijo prodajni akciji za prodajo čebelarskega koledarja za leto 1994. Osnutek koledarja s čebelarskimi motivi, ki ga bo izdala ZČDS, bo pripravljen konec julija. Ponudite ga obrtnikom in podjetjem na vašem območju, primeren pa je tudi za vašo uporabo z dotiskom naziva vašega društva. Pokličite nas in poslali vam bomo osnutek in druge podatke.

Sprejemamo tudi naročila. Telefon (061) 210-992.

ZČDS

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo »Slovensko čebelarsko društvo za Kranjsko, Štajersko Koroško in Primorsko« leta 1898.

Izdaja ga Zveza čebelarskih društev Slovenije, Cankarjeva 3/II, 61000 Ljubljana, tel.: (061) 210-992.

Časopis izhaja v Ljubljani vsakega 1. v mesecu in je oštevilčen z zaporedno številko meseca. Časopisni (izdajateljski) svet sestavljajo: Marjan Skok, Stanislav Hajdinjak, Pavle Zaletel, mag. Janez Poklukar, dipl. oec. Aleš Mižigoj.

Uredniški odbor sestavljajo: prof. Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, mag. Franc Javornik, inž. Janez Poklukar, dipl. vet. Mira Jenko, Marjan Debelak in Pavle Zaletel.

Glavni in odgovorni urednik: prof. Janez Mihelič

Lektorica: prof. Nuša Radinja

Letna naročnina za nečlane znaša za leto 1993 2.500,00 SIT. Posamezna številka pa stane 250,00 SIT.

Članarina, skupaj z naročnino za Slovenski čebelar je 1.700,00 SIT.

Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa do 20 besed v tekočem letu, vsako nadaljnjo besedo pa plačajo po veljavnem ceniku za splošne oglase.

Cene reklamnih oglasov: cela barvna stran na ovitku 25.000,00 SIT, v sredini 15.000,00 SIT, pol strani 7.000,00 SIT, četrt strani 4.000 SIT. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10 odstotkov, za 6- do 10-kratno objavo 20 odstotkov, za celoletno objavo 30 odstotkov. Cena splošnih oglasov je 40,00 SIT za besedo, enaka cena velja tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed.

Številka tolarškega žiro računa pri SDK v Ljubljani je: 50101-678-48636.

Po mnenju Ministrstva za informiranje Republike Slovenije (23/39-92) šteje mesečnik Slovenski čebelar med proizvode informativnega značaja, iz 13. točke tarifne številke 3, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5%.

Tiska KURIR print d.o.o. Ljubljana, Parmova 39.

Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo.

NOVOST

LETAK ZA REKLAMIRANJE VAŠIH PRIDELKOV

Kako boste prodajali vaše čebelje pridelke, če potrošniki ne vedo za vas? Ni dovolj, da vas kot čebelarja poznajo le v vaši ulici ali vasi! Nekaj vaših stalnih strank sicer vsako leto pridobi določeno število novih porabnikov vaših pridelkov, vendar je za pravo trženje to premalo!

Poskrbite za prodajo vaših pridelkov s pisnimi reklamnimi letaki!

Dogovorite se z vašim pismonošo ali pošto, da bodo k ostali pošti za krajane priložili še vaš reklamni letak, s katerim boste obvestili potencialne potrošnike vaših čebeljih pridelkov, kje, kdaj in kako jih lahko dobijo. Tudi z nekaj šolarji se lahko dogovorite, da vam za majhno nagrado raznesejo reklamne letake po hišnih nabiralnikih. Učinek bo enak!

Letak za reklamiranje vaših čebeljih pridelkov je založila Zveza čebelarских društev Slovenije. Letak stane en tolar, kupite pa ga lahko pri ZČDS. Naročite ga lahko pisno ali po telefonu (061) 210-992, poslali pa vam ga bomo po povzetju!

Vzorec letaka je natisnjen na zadnji strani ekološkega ovitka.

Vzrejevalec matic LADISLAV VOZELJ,

Dragovšek 18, Šmartno pri Litiji, tel. (061) 272-756
Vsak dan od 19. do 21. ure sprejemam prednaročila za izbrane
in označene matice kranjske pasme.

Prevzem je možen osebno po dogovoru.

Matice lahko pošljem tudi po pošti in to najmanj pet komadov.
Se priporočam!

VZREJAM in prodajam selekcionirane in označene matice. Tel.: (063) 772-561, Karel Majcen, Vojnik, Krožna 1.

VSE NAJNOVEJŠE INFORMACIJE O PAŠNIH RAZMERAH DOBITE NA TELEFONSKI ŠTEVILKI (061) 161-335.

ZČDS

NAKUP SLADKORJA PO 50,00 SIT

Čebelarška društva, ki želijo prek ZČDS za svoje člane organizirano kupiti sladkor, naj zberejo denar. Pred začetkom zbiranja denarja nas obvezno pokličite! Tel.: (061) 210-992.

Prometni davek je vračunan v ceni. Sladkor bo mogoče prevzeti v Zalogu pri Ljubljani, Gradcu v Beli krajini, Kočevju in Kopru.

ZČDS

IŠČEMO PRODAJALCE EMBALAŽE ZA MED

Zveza čebelarских društev organizira prodajo steklene embalaže, pokrovov in etiket za označevanje medu. Doslej je bila prek čebelarja-posrednika prodaja uspešna le v Ljubljani in Rušah. Zato vabimo čebelarje, ki imajo prostor za skladiščenje približno 10.000 steklenih kozarcev (lahko na prostem) in so pripravljeni določen dan (ali več dni) v tednu za dogovorjen honorar prodajati embalažo, naj se javijo na ZČDS, tel. (061) 210-992.

Prodajna mesta želimo odpreti še na Dolenjskem, Notranjskem, Primorskem, Gorenjskem, Štajerskem in v Prekmurju.